

Del II – Måluppfyllelse och strategier

Huvudmannens verksamhetsuppföljning 21/22

Barn- och ungdomsnämnden

Innehåll

1. Inledning	4
2. Förskola	5
2.1. Alla barn är trygga på förskolan	5
2.1.1 Effekter av beslutade insatser	7
2.1.2 Analys.....	8
2.1.3 Slutsatser	9
2.2. Alla barn får utvecklas så långt som möjligt utifrån läroplanens alla områden under sin tid på förskolan.....	11
2.2.1 Effekter av beslutade insatser.....	13
2.2.2 Analys.....	14
2.2.3 Slutsatser	16
2.3. Alingsås kommunala förskolor ska vara likvärdiga förskolor	17
2.3.1 Effekter av beslutade insatser.....	18
2.3.2 Analys.....	20
2.3.3 Slutsatser	21
3. Förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshem	22
3.1. Alla elever har en tillvaro i skolan som präglas och trygghet och studiero som är fri från kränkningar, trakasserier och diskriminering.....	22
3.1.1 Indikator för trygghet.....	25
3.1.2 Effekter av beslutade insatser.....	26
3.1.3 Analys.....	27
3.1.4 Slutsatser	28
3.2. Ökad skolnärvaro	29
3.2.1 Effekter av beslutade insatser.....	30
3.2.2 Analys.....	31
3.2.3 Slutsatser	32
3.3. Ökade kunskaper	33
3.3.1 Effekter av beslutade insatser.....	38
3.3.2 Analys.....	39
3.3.3 Slutsatser	42

3.4.	Utbildningen i Alingsås kommunala skolor ska vara likvärdig.....	43
3.4.1	Effekter av beslutade insatser.....	47
3.4.2	Analys.....	49
3.4.3	Slutsatser	50
4.	Sammanfattning, strategier och utveckling på huvudmannanivå.....	51
4.1.	Ökad måluppfyllelse och likvärdighet.....	51
4.2.	Strategier och insatser.....	52
4.2.1	Stärka rektors mandat och ansvar	53
4.2.2	Stärka undervisningens kvalitet och tillgänglighet	55
4.2.3	Säkra kompetensförsörjning	57
4.3.	Sammanfattande analys och slutsats	58
4.3.1	Likvärdighet	58
4.3.2	Tillgängliga lärmiljöer	59
4.3.3	Analys och utveckling av undervisningens kvalitet.....	60
4.3.4	Språkutveckling	61
4.3.5	Utbildningens kompensatoriska uppdrag	62
4.3.6	Rektors mandat, ansvar och organisation.....	62
4.4.	Fortsatta strategier och insatser.....	63
4.4.1	Stärka rektors mandat och ansvar	63
4.4.2	Stärka undervisningens kvalitet och tillgänglighet	64
4.4.3	Säkra kompetensförsörjning	65
5.	Referenser.....	66

1. Inledning

Ett fungerande kvalitetsarbete är avgörande för att kunna främja alla barns och elevers utveckling och lärande. Syftet med ett systematiskt kvalitetsarbete är att synliggöra kvalitet och likvärdighet, vad vi gör, varför och vad det leder till. Genom att planera, följa upp, analysera, dokumentera och utveckla utbildningen kan vi skapa och dela kunskap om vad som leder till framgång.

I verksamhetsuppföljningens första del beskrivs det som är huvudmannens förutsättningar, arbetsprocesser och organisering. I denna andra del presenteras huvudmannens resultat, analyser och insatser utifrån kvalitetsarbetets olika delar utifrån verksamhetsformen förskola och sedan skolformerna såsom förskoleklass, grundskola, grundsärskola (from. 2 juli 2023 anpassad grundskola) samt fritidshem.

Allt utvecklingsarbete måste starta i en samlad beskrivning av nuläget. En samsyn om nuläget är viktig för ett framgångsrikt förbättringsarbete. Respektive kapitel inleds med redogörelse av hur verksamhetsårets resultat förhåller sig till de nationella målen som anges i skollag och läroplanerna utifrån de delmål som huvudmannen beslutat om. Till varje delmål har huvudmannen identifierat ett antal indikatorer som ska bidra till att belysa olika typer av resultat och måluppfyllelse. Vilka dessa är och hur de ska förstås beskrivs i samband med redovisning av respektive delmål. I samband med beskrivning av nuläget för respektive delmål beskriver huvudmannen vilken effekt genomförda insatser haft för måluppfyllelsen.

Utifrån nulägesbeskrivningen finns förutsättningar att identifiera vilka kunskaper som redan finns om resultat och måluppfyllelse och vilken kunskap som saknas för att förstå måluppfyllelsen. I analysarbetet är det huvudmannens uppgift att identifiera hur förutsättningarna har påverkat måluppfyllelsen och resultaten. Exempel på förutsättningar som analyserna på huvudmannanivå görs utifrån är resurser, kompetens, tillgång på legitimerad och behörig personal. Utifrån analysen identifieras sedan vilka insatser som huvudmannen behöver vidta för att ge enheterna förutsättningar att möta upp de eventuella utvecklingsbehov som identifierats.

Utifrån den beskrivning av nuläget som presenteras för respektive delmål redovisas huvudmannens analys där kvaliteten av verksamheten bedöms i relation till de nationella målen och en bedömning av vad som påverkat resultaten.

För att kvalitetsarbetet ska få effekt är det också avgörande med dialog genom hela styrkedjan. Det behövs dialog med barn och elever för att förstå och hitta samband. Det behövs också dialog mellan ledning och personal vid respektive enhet för att synliggöra orsakerna till resultat och måluppfyllelse men också sambanden mellan verksamhetens förutsättningar, genomförande och måluppfyllelse. För att nå samsyn för motsvarande områden på huvudmannanivå behövs också dialog mellan enhet och huvudman.

2. Förskola

Inom förskolan har huvudmannen beslutat om tre delmål för att konkretisera de två övergripande målen ökad måluppfyllelse och likvärdighet. Dessa delmål är satta utifrån de områden som huvudmannen sedan tidigare har identifierat som särskilt angelägna att utveckla. Inom respektive delmål beskrivs nuläget för delmålet utifrån indikatorerna och effekten av de beslutade insatserna. Det följs sedan av analys och slutsats i relation till nuläget. Varje delmål beskrivs och analyseras för sig och kan därför läsas självständigt. Beslutade insatser är avsedda att ge effekt på flertalet delmål varför effekterna av desamma till vissa delar är likalydande. Enheterna förväntas arbeta utifrån huvudmannens delmål och insatser självständigt utifrån analyser av enhetens måluppfyllelse. Utifrån det analysarbetet anger enheterna mål och indikatorer för enhetens arbete, dessa mål och indikatorer utgår ifrån samma kärnprocesser som huvudmannens delmål.

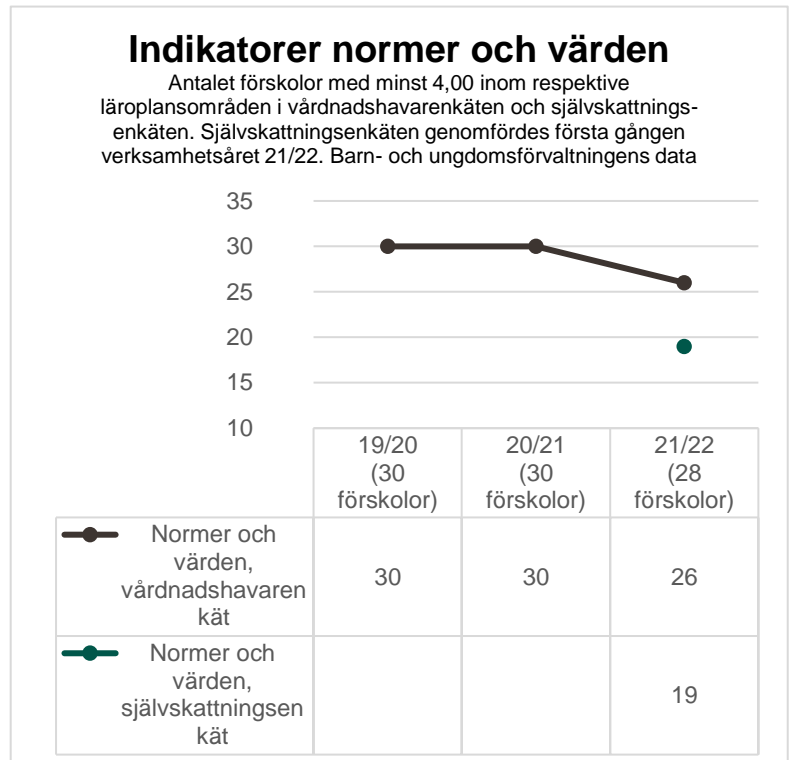
2.1. Alla barn är trygga på förskolan

Målsättning för respektive indikator är angiven utifrån en bedömning av en godtagbar lägstanivå verksamhetsåret 25/26, då delmålet ska utvärderas.

Måluppfyllelsen bedöms vara god då den stora majoriteten av förskolorna har ett välfungerande arbete med normer och värden. Vårdnadshavarna är generellt mer nöjda än de professionella med arbetet kring normer och värden. Ett mönster som finns är att de förskolor där de professionella satt ett lägre värde har också vårdnadshavarna satt ett lägre värde. För ökad måluppfyllelse behöver arbetet rörande kränkande behandling, trakasserier och diskriminering utvecklas tillsammans med utformande och dokumentation av arbetsorganisationen. Med detta avses dels att det finns en grundnivå som alla kan förvänta sig och dels att inte mer tid än nödvändigt läggs på att lösa situationer som uppstår för att få till fungerande verksamhet. I fråga om enheternas arbetsorganisation är det i dagsläget inte tydligt hur trygghet och det aktiva arbetet med kränkande behandling, trakasserier och diskriminering hör samman. Arbetet och den plan som årligen upprättas behöver i större utsträckning bli en del av det generella arbetet med normer och värden.

Indikator normer och värden

Vårdnadshavarna anser att 26 av 28 förskolor har ett välfungerande arbete kopplat till normer och värden. Pedagogerna på 19 av 28 förskolor bedömer verksamheten som välfungerande inom området normer och värden.

Indikator aktivt arbete mot kränkande behandling, trakasserier och diskriminering

Målet är i låg utsträckning uppfyllt. Måluppfyllelsen för arbetet med kränkande behandling, trakasserier och diskriminering behöver öka kopplat till normmedvetet arbetssätt i syfte att diskrimineringsgrunderna ska ligga till grund för analys och arbete med att analysera verksamheten.

Indikator

All personal ska vara förtrogen med bemötande och dokumentation i fråga om kränkande behandling, trakasserier och diskriminering.

2.1.1 Effekter av beslutade insatser

I föregående års verksamhetsuppföljning beslutades om ett antal insatser på huvudmannanivå. Nedan beskrivs effekten av insatserna i relation till delmålet ”alla barn är trygga på förskolan”.

Insats: Fortsätta att utveckla och organisera för minskade barngrupper.

Arbetet med minskade barngrupper blev starkt försvårat i och med covid-19-pandemin. Barn- och ungdomsförvaltningen vidtar åtgärder för att åter intensifiera arbetet.
Insatsen behöver fortgå.

Insats: Stärka den pedagogisk dokumentationen för att ytterligare utveckla undervisningens kvalitet.

Insatsen är initierad och det är för tidigt att se resultat. Genom Barn- och ungdomsförvaltningens dokumentationssystem Unikum kan ett gemensamt språk och arbetssätt etableras. I detta avseende har en utveckling skett.
Insatsen behöver fortgå.

Insats: Att utveckla metoder för att fånga nuläget i förskolan med hjälp av självskattning.

Insatsen har lett till att alla förskolor har genomfört självskattning. Arbetet behöver fortgå som en del i att systematiskt analysera verksamheten i allmänhet och undervisningen i synnerhet.
Insatsen är genomförd och ingår numer i det ordinarie arbetet och är därför avslutad.

Insats: I fråga om det systematiska kvalitetsarbetet vidareutveckla arbetet med att formulera mål och särskilja dessa från aktiva åtgärder och insatser och likaså skillnaden mellan att beskriva resultat och analys i syfte att stärka undervisningen och skapa tillgängliga lärmiljöer.

Den analytiska förmågan har stärkts i hela förvaltningen, liksom förmågan att formulera mål och skilja dem ifrån aktiva åtgärder och insatser. Huvudmannen behöver fortsatt stötta i arbetet med att analysera undervisningens effekter för barns progression. För att säkerställa det enskilda barnets lärande behöver dokumentationen av densamma utvecklas. Förutsättningar för detta finns i barn- och ungdomsförvaltningens dokumentationssystem Unikum. Utvecklingsorganisationen på respektive enhet behöver utvecklas med tvärprofessionell kompetens där barnhälsoteamet har en aktiv del i det systematiska kvalitetsarbetet.
Insatsen behöver fortgå.

Insats: Stärka rektors mandat och ansvar för att utveckla rektors ledarskap med fokus på att leda och organisera för lärande. Bland annat genom att vidareutveckla

rektors inre organisation med utgångspunkt i ett distribuerat ledarskap och en bärande pedagogiska idé.

De flesta förskolor har en dokumenterad arbetsorganisation där mycket rutiner, roller och mötesstrukturer är kända och välfungerande. Utvecklingsbehov kvarstår vad gäller utvecklingsorganisationen på respektive enhet där enhetens analytiska och strategiska utvecklingsarbete sker. Arbetet med att formulera en bärande pedagogisk idé är i ett initieringsskede. Rektors ledarskap är en viktig del i att forma förskolor av hög kvalitet. Förskolorna har olika försättningar för att nå hög kvalitet men förvaltningen kan konstatera att det finns ett samband mellan ledarskap och resultat. Att rektor arbetar långsiktigt över tid med att leda och organisera för lärande ger förutsättningar för att utveckla verksamheten. Förvaltningen konstaterar att väl utvecklade verksamheter i beskrivningar av barns progression också är skickligare i att utveckla verksamheten mot läroplansmålen.

Insatsen behöver fortgå.

Insats: Arbeta för att säkra kompetensförsörjningen av legitimerad och utbildad personal för att barn i högre grad ska ha en likvärdig tillgång på behöriga pedagoger.

Ett arbete med att ta fram en kompetensförsörjningsstrategi för hela Barn- och ungdomsförvaltningen är påbörjad.

Insatsen behöver fortgå.

2.1.2 Analys

Det har sedan lång tid i Barn- och ungdomsförvaltningen pågått ett arbete både förvaltningsgemensamt och på enhetsnivå med stort fokus på trygghets- och omsorgsfrågor. Undervisningen och samverkan med vårdnadshavare har framförallt syftat till att utveckla trygga förskolor. Detta återspeglas i såväl undervisningens utformning som fokus i samverkan med vårdnadshavare. Flerspråkiga barn och vårdnadshavare behöver särskilt beaktas vid trygghetsarbete och i fråga om arbetet kring kränkande behandling, trakasserier och diskriminering. Där ett interkulturellt perspektiv och flerspråkig personal är viktiga faktorer när det gäller att skapa trygga förskolor för alla barn. Huvudmannen planerar för att stödja enheterna i arbetet genom till exempel genom utbildning i hur flerspråkig personal kan användas i det pedagogiska arbetet.

Ledarskapet är avgörande för att utveckla förskolorna, tillsammans med många andra faktorer. En kontinuitet i ledarskapet är en framgångsfaktor för att säkerställa utveckling över tid. Varje förskola har en historik och en kultur som ligger bakom att de olika förskolorna har kommit olika långt med att utveckla olika delar av verksamheten, vilket gör att även rektorer med välutvecklat ledarskap kan ha förskolor med stora behov av utveckling. Alingsås kommuns ledarskapsprogram och rektorsutbildningen utgör viktiga delar för att ge rektorerna verktyg och förutsättningar att utveckla kvaliteten i arbetet med normer och värden och arbetet kring kränkande behandling, trakasserier och diskriminering.

För att alla barn ska vara trygga är personalplanering avgörande. Genom att planera för att ha rätt kompetens på rätt plats vid rätt tid på dagen så skapas goda förutsättningar för trygga barn. Genom att organisera förskollärare för att kunna bedriva undervisning till så många barn som möjligt är avgörande i och med den kompetensbrist som finns. Det är på motsvarande sätt viktigt att övrig pedagogisk personal är utbildad. När personalplanering kan kopplas till tydliga uppdrag och yrkesroller samt en dokumenterad arbetsorganisation finns förutsättningar att skapa trygghet för alla barn. Personalplanering och arbetsorganisation behöver också kopplas ihop med att skapa minskade barngrupper och mindre sammanhang för undervisning. Genom att planera dessa delar som en helhet kan undervisningen bedrivas effektivare när mindre tid behöver läggas på att med kort framförhållning behöva lösa olika typer av bemanningsfrågor. Att många förskolor inte heller har en förankrad och dokumenterad arbetsorganisation kan också vara en förklaring till varför förskolorna i huvudsak har höga värden för arbetet med normer och värden men saknar de aspekter som hänger samman med arbetet mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier. I verksamheter utan en tydligt förankrad arbetsorganisation fokuseras utvecklingsarbete på arbetet med normer och värden för att definiera, och omdefiniera, gemensamma rutiner för exempelvis samlingar, matsituationer och inskolningar. Om förskolan saknar en tydlig arbetsorganisation försvåras arbetet med att utveckla mer komplexa delar av verksamheten såsom normmedveten pedagogik och aktivt arbete utifrån diskrimineringsgrunderna.

Christian Eidevall och Myrna Palmgren (2021) beskriver i "Förskolan med barnet i centrum" om vikten av att organisera förskolan på ett annat sätt. Förskolan behöver utveckla en ny organisering och andra arbetssätt än så som det varit traditionellt, särskilt angeläget blir detta i och med kompetensbristen. Ett gemensamt arbete mellan rektorer och förvaltningsledning pågår i att tydligt definiera och bygga upp strukturer inom respektive rektors ansvarsområde kopplat till en hållbar arbetsorganisation och personalplanering.

Den analytiska förmågan har stärkts, liksom förmågan att formulera mål och skilja dem ifrån aktiva åtgärder och insatser. Det finns fortsatt behov av att stödja verksamheterna vad gäller utveckling av undervisningen utifrån systematiska analyser av densamma. Genom att dokumentera och följa upp varje enskilt barns lärande finns möjlighet att vid planering och genomförande av undervisning i större utsträckning möta alla barns behov till exempel genom att tidigare identifiera språkstörning. Dokumentation av varje enskilt barns progression är avgörande både för det enskilda barnet, men också för att få syn på utvecklingsbehov för hela barngrupper, en hel förskola eller hela rektors ansvarsområde. Vidare behöver det systematiska kvalitetsarbetet utvecklas genom att barnhälsoteam deltar i det strategiska och analytiska arbetet kopplat till trygghet, undervisning och organisation. Huvudmannen stödjer enheterna arbetet dels genom processledning av till exempel analysarbete och dels genom utbildningar i analysmetoder.

2.1.3 Slutsatser

Barn- och ungdomsförvaltningen har ett välfungerande arbete med att skapa trygga förskolor. Det finns ett fortsatt arbete med att utveckla ännu tryggare förskolor och sprida de

goda exempel som finns inom förvaltningen. Det är av vikt att fortsätta arbetet med att förändra förskolans organisering och arbetssätt i och med kompetensbristen. En utveckling av arbetet med kränkande behandling, trakasserier och diskriminering behöver ske där arbetet breddas genom att det blir ett verktyg för att analysera verksamhetens organisation och arbetssätt. Med ett normmedvetet förhållningssätt kan lärmiljöerna undersökas utifrån diskrimineringsgrunderna för att skapa mer tillgänglig undervisning.

2.2. Alla barn får utvecklas så långt som möjligt utifrån läroplanens alla områden under sin tid på förskolan

Målsättning för respektive indikator är angiven utifrån en bedömning av en godtagbar lägstanivå verksamhetsåret 25/26, då delmålet ska utvärderas. Måluppfyllelsen varierar mellan enheter. Vårdnadshavare bedömer generellt måluppfyllelsen som god inom de fyra läroplansområdena, men något lägre inom omsorg, utveckling och lärande. Inom området omsorg, utveckling och lärande når hälften av förskolorna målvärdet. Motsvarande resultat visar självskattningsenkäten där området "omsorg, utveckling och lärande" har lägre värden i jämförelse med de övriga områdena. I kombination med andelen elever som klarar alla delar av kartläggningsmaterialet gör att måluppfyllelsen rörande "omsorg, utveckling och lärande" bedöms som låg.

Indikator beskrivning och analys av resultat och undervisning

Målet är i viss utsträckning uppnått. Undervisningen och progressionen i barn lärande beskrivs i viss utsträckning i relation till varandra. Det finns en skillnad mellan enheterna hur utvecklade dessa beskrivningar är.

Indikator

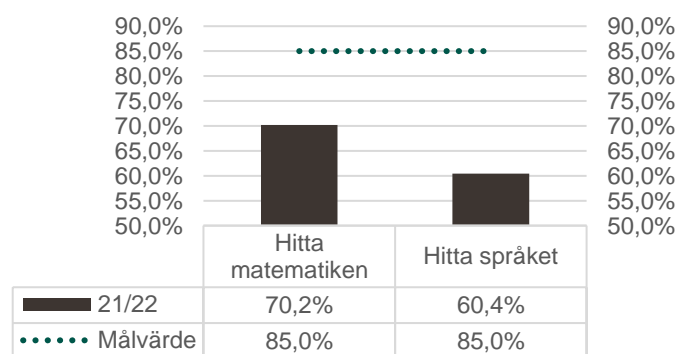
Samtliga förskolor har tydliga beskrivningar för den progression som skett i barns lärande och kopplar samman det med den undervisning som bedrivits för samtliga läroplansområden.

Indikatorer förskoleklassens kartläggningsmaterial

Förskoleklassens kartläggningsmaterial visar vad barnen behöver få för stöd och undervisning i förskoleklassen. Kartläggningsmaterial kan visa vilka delar av förskolans uppdrag som kan behöva vidareutvecklas. Både Hitta matematiken och Hitta språket ligger under målvärdet. 70,2% av alla barn klarar alla delar i Hitta matematiken. Motsvarande värde för Hitta språket är 60,4%.

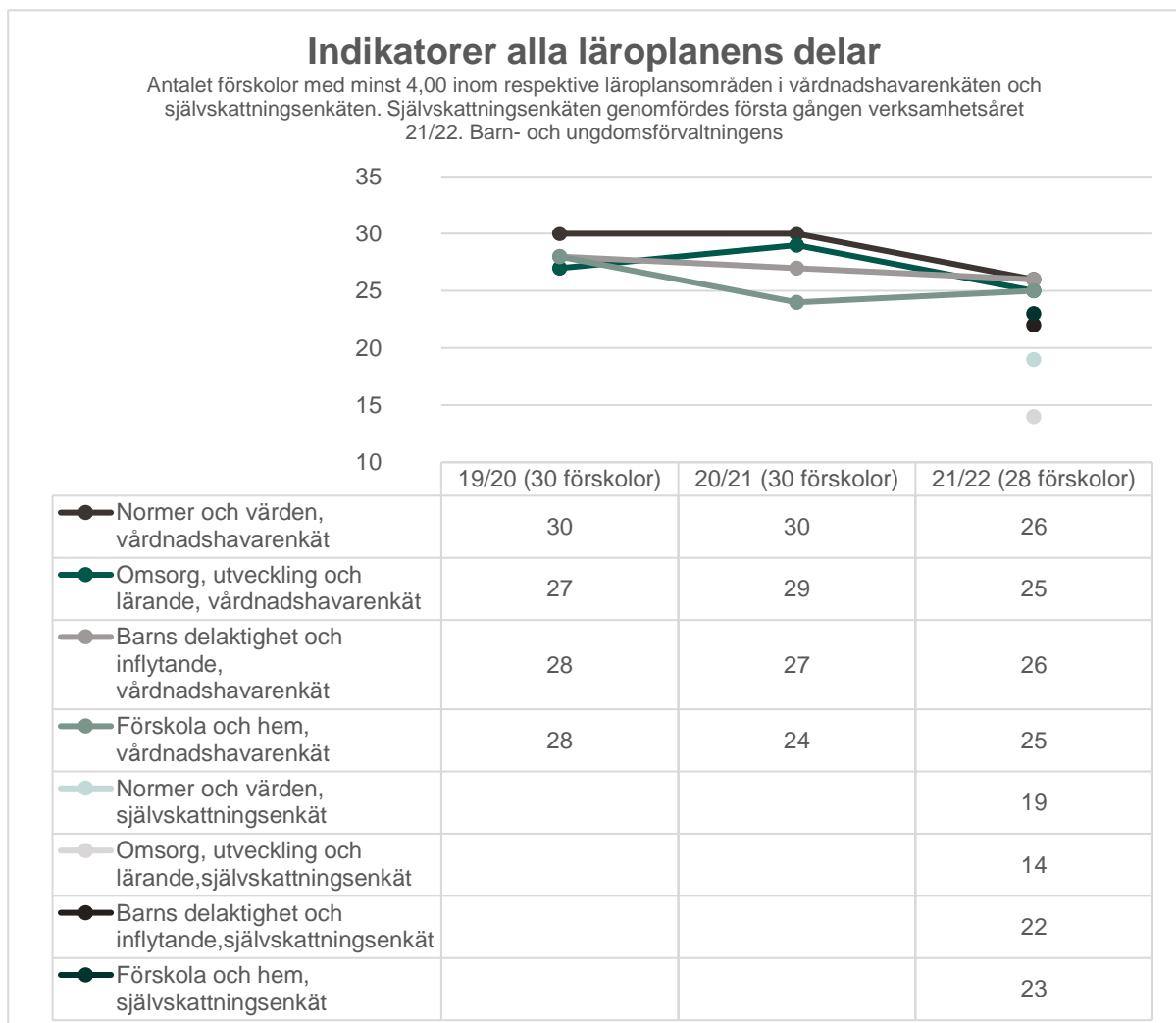
Indikatorer förskoleklassens kartläggningsmaterial

Andelen elever som klarat alla delar av kartläggningsmaterialet "Hitta språket" och "Hitta matematiken" för förskoleklass. Förskoleklassen samlades i sin nuvarande form första gången verksamhetsåret 21/22.

Indikatorer alla läroplanens delar

Vårdnadshavarnas skattning av förskolans arbete varierar mellan läroplansområdena. 26 förskolor skattas över målvärdet för arbetet med normer och värden liksom barns delaktighet och inflytande. 25 av förskolorna skattas över målvärdet för läroplansområdena förskola och hem liksom omsorg, utveckling och lärande. I huvudmannens självskattningsenkät finns en större spridning där pedagogerna bedömer läroplansområdet över indikatorn för målvärdet vid 14 enheter för området omsorg, utveckling och lärande, över indikatorn vid 19 enheter för området normer och värden, över indikatorn vid 22 för området barns inflytande och delaktighet och 23 enheter skattas över målvärdet för läroplansområdet förskola och hem. Värdena i vårdnadshavarenkäten förändras marginellt över åren, att färre förskolor når över målvärdet kan förstås mot bakgrund av covid-19-pandemin där samverkan mellan hem och förskola påverkats i stor utsträckning till följd av olika restriktioner. Det påverkar indikatorn för läroplansområdet hem och skola men även andra områden då förskolan inte haft samma möjligheter att dels genomföra men framförallt kommunicera arbetet utifrån läroplanen.

2.2.1 Effekter av beslutade insatser

I föregående års verksamhetsuppföljning beslutades om ett antal insatser på huvudmannanivå. Nedan beskrivs effekten av insatserna i relation till delmålet "Alla barn får utvecklas så långt som möjligt utifrån läroplanens alla områden under sin tid på förskolan".

Insats: Fortsätta att utveckla och organisera för minskade barngrupper.

Arbetet med minskade barngrupper blev starkt försvårat i och med covid-19-pandemin. Barn- och ungdomsförvaltningen vidtar åtgärder för att åter intensifiera arbetet.
Insatsen behöver fortgå.

Insats: Stärka den pedagogisk dokumentationen för att ytterligare utveckla undervisningens kvalitet.

Insatsen är initierad och det är förtidigt att se resultat. Genom Barn- och ungdomsförvaltningens dokumentationssystem Unikum kan ett gemensamt språk och arbetssätt etableras. I detta avseende har en utveckling har skett.
Insatsen behöver fortgå.

Insats: Att utveckla metoder för att fånga nuläget i förskolan med hjälp av självskattning.

Insatsen har lett till att alla förskolor har genomfört självskattning. Arbetet behöver fortgå som en del i att systematiskt analysera verksamheten i allmänhet och undervisningen i synnerhet.
Insatsen är genomförd och ingår numer i det ordinarie arbetet och är därför avslutad.

Insats: I fråga om det systematiska kvalitetsarbetet vidareutveckla arbetet med att formulera mål och särskilja dessa från aktiva åtgärder och insatser och likaså skillnaden mellan att beskriva resultat och analys i syfte att stärka undervisningen och skapa tillgängliga lärmiljöer.

Den analytiska förmågan har stärkts i hela styrkedjan, liksom förmågan att formulera mål och skilja dem ifrån aktiva åtgärder och insatser. Huvudmannen behöver fortsatt stötta i arbetet med att analysera undervisningens effekter för barns progression. För att säkerställa det enskilda barnets lärande behöver dokumentationen av densamma utvecklas. Förutsättningar för detta finns i barn- och ungdomsförvaltningens dokumentationssystem Unikum.
Insatsen behöver fortgå.

Insats: Stärka rektors mandat och ansvar för att utveckla rektors ledarskap med fokus på att leda och organisera för lärande. Bland annat genom att vidareutveckla rektors inre organisation med utgångspunkt i ett distribuerat ledarskap och en bärande pedagogiska idé.

De flesta förskolor har en dokumenterad arbetsorganisation där mycket rutiner, roller och mötesstrukturer är kända och välfungerande. Utvecklingsbehov kvarstår vad gäller utvecklingsorganisationen på respektive enhet där enhetens analytiska och strategiska utvecklingsarbete sker. Arbetet med att formulera en bärande pedagogisk idé är i ett initieringsskede. Rektors ledarskap är en viktig del i att forma förskolor av hög kvalitet. Förskolorna har olika försättningar för att nå hög kvalitet men förvaltningen kan konstatera att det finns ett samband mellan ledarskap och resultat. Att rektor arbetar långsiktigt över tid med att leda och organisera för lärande ger förutsättningar för att utveckla verksamheten. Förvaltningen konstaterar att väl utvecklade verksamheter i beskrivningar av barns progression också är skickligare i att utveckla verksamheten mot läroplansmålen.

Insatsen behöver fortgå.

Insats: Arbeta för att säkra kompetensförsörjningen av legitimerad och utbildad personal för att barn i högre grad ska ha en likvärdig tillgång på behöriga pedagoger.

Ett arbete med att ta fram en kompetensförsörjningsstrategi för hela Barn- och ungdomsförvaltningen är påbörjad.

Insatsen behöver fortgå.

2.2.2 Analys

Det har sedan verksamhetsåret 16/17 pågått en språksatsning på både huvudmannanivå och enhetsnivå. Det nationella kartläggningmaterialet har varit obligatoriskt sedan verksamhetsåret 19/20 och verksamhetsåret 21/22 var första gången som Barn- och ungdomsförvaltningen samlade in resultaten i sin nuvarande form. Detta gör det inte möjligt att tydlig påvisa vilken effekt tidigare språksatsning har haft på barns språkutveckling. Men Barn- och ungdomsförvaltningen konstaterar att fler barn bör klara samtliga delar av kartläggningmaterialet i förskoleklass. En ny språksatsning i form av läslyftet är påbörjad sedan början av verksamhetsåret 22/23 och eventuella effekter av den satsningen påverkar inte resultaten för 21/22. Språksatsning har större möjlighet att anpassas eftersom kartläggningmaterialet för förskoleklass samlas in per moment. Analys av underlaget visar att det framförallt är språkljud och bokstäver som ett större arbete behöver göras runt. Förväntan med språksatsningen är att barnen ska komma längre i sin språkutveckling.

Mellan huvudmannens enheter behöver goda arbetssätt och metoder spridas så de kan komma fler till del, särskilt rörande området "omsorg, utveckling och lärande". Där institutionaliserade arbetssätt sprids vidare till andra verksamheter kallar Blossing (2008) den fjärde fasen i förbättringsarbetet eller spridningsfasen, Det finns en mångfald i olika arbetssätt och metoder inom Barn- och ungdomsförvaltningen som skulle gynna barns utveckling och lärande om det mer systematiskt och strukturerat kunde spridas mellan förskolor. Tillsammans med enheterna planerar huvudmannen för att ordna strukturer där välfungerade metoder och arbetssätt kan spridas mellan förskolor.

Det finns behov av att i större utsträckning både på grupp- och individnivå följa barns progression i lärandet och koppla det till undervisningen. En utveckling av det området har skett och viss effekt kan skönjas i form av ett tydligare fokus också på barns lärande, där arbetet för trygghet och god omsorg tidigare varit dominerande. Förvaltningsledningen har tillsammans med enheterna vidareutvecklat analysarbetet i verksamheten så att planeringen och genomförandet av undervisningen har större fokus på barns progression i lärandet.

Flera av de enheter som har en hög grad av kunskap och förståelse kring systematiskt kvalitetsarbete och har en högre kvalitet i analyserna skattar sig generellt lägre i självskattningen. Detta kan förstås utifrån Dunning-Kruger-effekten, där den med mer kunskaper också har större förmåga att se vad som saknas. Detta är ett resultat av större kvalitetsmedvetenhet och gör det lättare att identifiera utvecklingsbehov och sätta in insatser. Allt eftersom hela organisationen ökar sina kunskaper och förståelse kring att analysera och utveckla undervisning kommer värdena i självskattningen att i större utsträckning att spegla detta.

Det finns en variation i kvalitet i lärmiljöerna. Dels beror det på att de olika förskolornas lokaler är olika ändamålsenliga utifrån behov i läroplanen, forskning och beprövad erfarenhet och dels beror det på kunskaperna och systematiken i arbetet med lärmiljöerna på respektive förskola. Särskilt utmanande är det att skapa lärmiljöer för barngrupper med barn i åldrarna från 1 till 5 år. Allt som finns i lärmiljöerna behöver möta barns behov och stimulera deras lärande och nyfikenhet, att utforma det för alla åldrar i samma grupp ställer höga krav på tillgänglighet och pedagogiska överväganden. I grupper som är mer åldershomogena finns det större möjlighet att anpassa lärmiljöerna efter barns behov. Förvaltningsledningen har planerat utbildning och handledning av en extern expert på förskolans lärmiljöer från och med verksamhetsåret 22/23. Målet är att enheterna ska få konkret feedback och exempel på hur gynnsamma lärmiljöer kan utformas.

Rektors ledarskap är avgörande för att utveckla förskolorna, även om många andra faktorer också påverkar. Varje förskola har en historik och en kultur vilket innebär olika förutsättningar för att utveckla olika delar av verksamheten, vilket gör att även rektorer med ett välutvecklat ledarskap kan ha förskolor med stora behov av utveckling. Alingsås kommuns ledarskapsprogram och rektorsutbildningen utgör viktiga delar för att ge rektorerna verktyg och förutsättningar att utveckla kvaliteten i undervisningen. Enheten för stöd och utveckling är ett viktigt stöd för rektor i att leda för högre kvalitet, där rektor kan få stöd i att processleda, planera och genomföra kompetensutveckling.

För att alla barn ska nå så långt som möjligt utifrån läroplanens alla områden är personalplanering avgörande. Rätt kompetens på rätt plats vid rätt tid på dagen. Genom att organisera förskollärare för att kunna bedriva undervisning till så många barn som möjligt är avgörande i och med den kompetensbrist som finns. Där en viktig process är att utveckla förskollärares ledarskap, där förskollärare kommer att leda andra pedagoger i att genomföra undervisningen. Detta kräver i sin tur ett fortsatt arbete med att utveckla en tydlig rollfördelning i arbetslag, där det finns samsyn och samarbetet fungerar väl. När sedan personalplaneringen kopplas till tydliga uppdrag och yrkesroller samt en dokumenterad arbetsorganisation finns förutsättningar skapa trygghet för alla barn. Personalplanering och arbetsorganisation behöver också kopplas ihop med att skapa minskade barngrupper och

mindre sammanhang för undervisning. Genom att planera dessa delar som en helhet kan undervisningen bedrivas effektivare när mindre tid behöver läggas på att med kort framförhållning behöva lösa olika typer av driftsfrågor t.ex. bemanning.

Barn- och ungdomsförvaltningen håller fortsatt på att vidareutveckla det systematiska kvalitetsarbetet med särskilt fokus på undervisningens kvaliteter. Den analytiska förmågan har stärkts, liksom förmågan att formulera mål och skilja dem ifrån aktiva åtgärder och insatser. Genom att dokumentera och följa upp varje enskilt barns lärande finns möjlighet att vid planering och genomförande av undervisning i större utsträckning möta alla barns behov. Dokumentation av varje enskilt barns progression är avgörande både för det enskilda barnet, men också för att få syn på utvecklingsbehov för hela barngrupper, en hel förskola eller hela rektors ansvarsområde. Vidare behöver barnhälsoteamet bli en större del av det systematiska kvalitetsarbetet, framförallt rörande det strategiska arbetet. Huvudmannens arbete med att fortsätta stödja enheterna med systematiskt kvalitetsarbete i syfte att utveckla förståelsen för hur verksamheten och förskolans undervisning kan utvecklas behöver fortgå. Stöd består till exempel av processledning av stöd och utveckling och utbildning i analysmodeller för att utveckla undervisningen.

2.2.3 Slutsatser

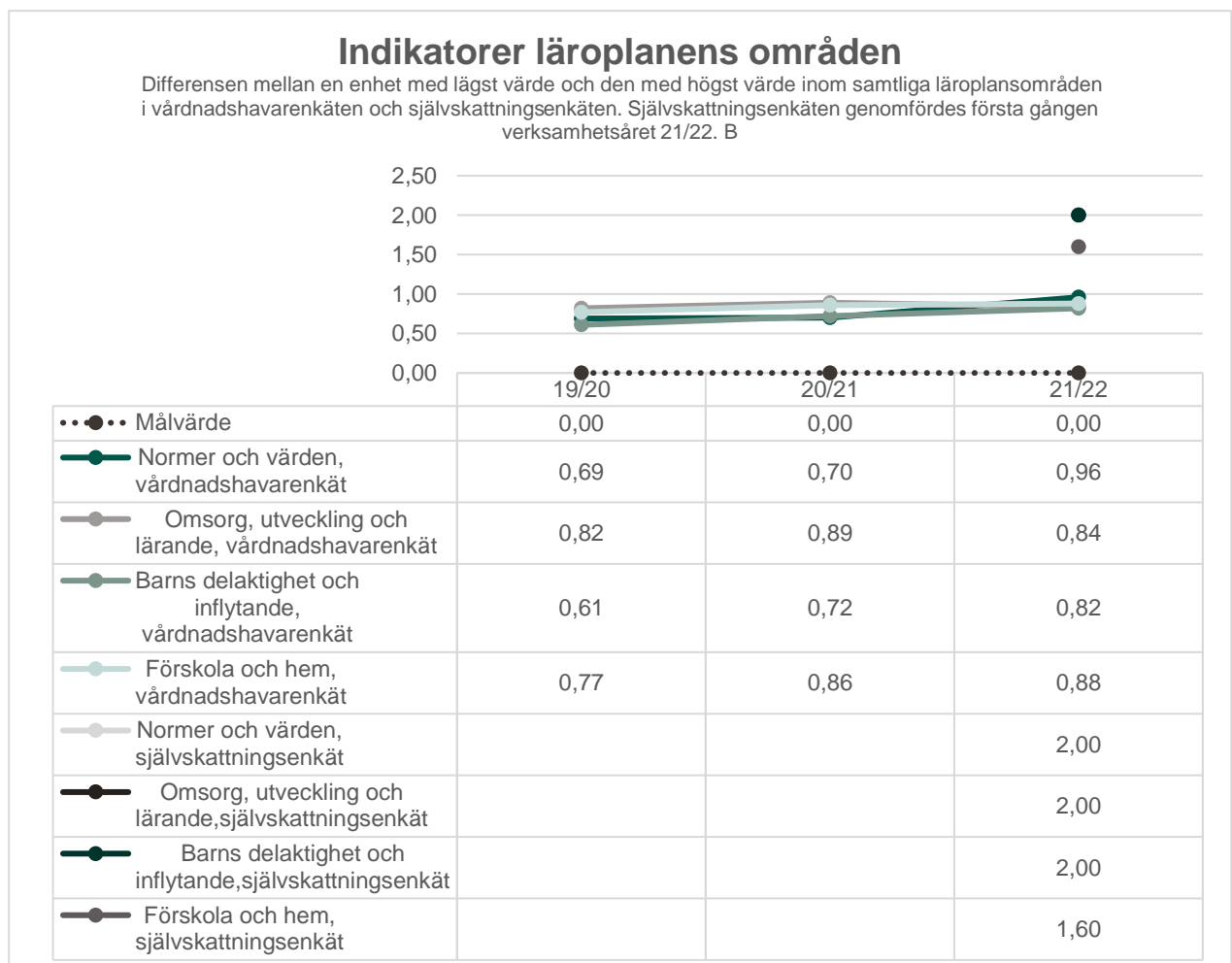
Barn- och ungdomsförvaltningen har en spridning mellan de olika läroplansområdena. Där verksamheterna har kommit olika långt inom de olika områdena. Det är framförallt inom området omsorg, utveckling och lärande som det finns behov av utveckling, för att ge alla barn goda förutsättningar när de börjar förskoleklass. Vid enheterna är rektors ledarskap tillsammans med en undervisning utformad utifrån barns individuella behov viktiga framgångsfaktorer. Det finns en skillnad mellan de olika förskolorna i arbetssätt och metoder där fler olika och goda exempel behöver spridas inom Barn- och ungdomsförvaltningen.

2.3. Alingsås kommunala förskolor ska vara likvärdiga förskolor

Målsättning för respektive indikator anges utifrån en bedömning av en godtagbar lägstanivå verksamhetsåret 25/26, då delmålet ska utvärderas. Måluppfyllelsen är inte likvärdig. Socioekonomiska förutsättningar påverkar barnens förutsättningar till progression i lärande, detta tydliggörs i förskoleklassens kartläggningmaterial. Det finns en stor spridning mellan enheter i självskattningen. Det finns också en spridning i vårdnadshavares skattning av förskolorna, men är mindre än i självskattningsenkäten.

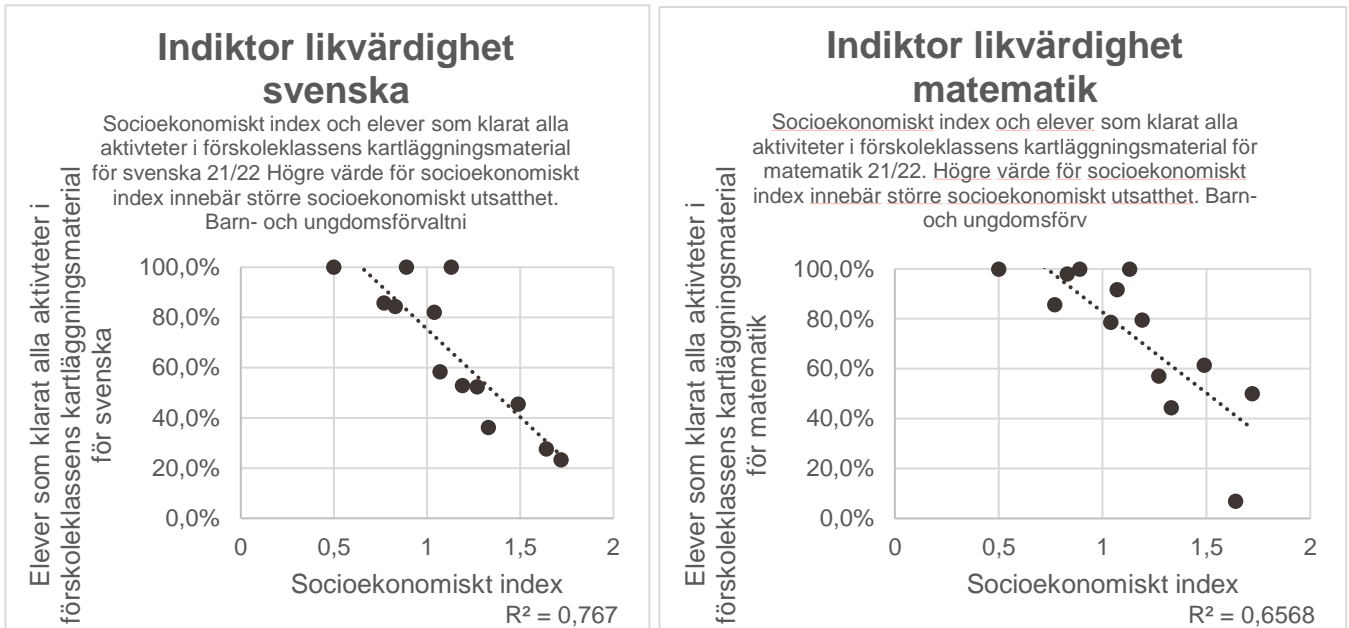
Indikatorer likvärdighet inom läroplanens områden

Det finns en differens mellan enheterna. För vårdnadshavarenkäten finns en differens mellan 0,82 och 0,96. För pedagogernas är differensen mellan 1,60 och 2,00. Skillnader mellan förskolorna i vårdnadshavares skattning har ökat något över tid men skillnaden är marginell

Indikatorer likvärdighet kopplat till förskoleklassens kartläggningsmaterial

Måluppfyllelsen är låg. Det finns ett tydligt samband mellan socioekonomisk sammansättning och andel elever som klarar alla delar i kartläggningsmaterialet. Mer socioekonomiskt missgynnande enheter har lägre andel elever som klarar alla aktiviteter i kartläggningsmaterialet.

2.3.1 Effekter av beslutade insatser

I föregående års verksamhetsuppföljning beslutades om ett antal insatser på huvudmannanivå. Nedan beskrivs effekten av insatserna i relation till delmålet "Alingsås kommunala förskolor ska vara likvärdiga förskolor".

Insats: I fråga om det systematiska kvalitetsarbetet vidareutveckla arbetet med att formulera mål och särskilja dessa från aktiva åtgärder och insatser och likaså skillnaden mellan att beskriva resultat och analys i syfte att stärka undervisningen och skapa tillgängliga lärmiljöer.

Den analytiska förmågan har stärkts i hela förvaltningen, liksom förmågan att formulera mål och skilja dem ifrån aktiva åtgärder och insatser. Huvudmannen behöver fortsatt stötta i arbetet med att analysera undervisningens effekter för barns progression. Huvudmannen behöver utveckla stöd till enheterna i analysarbetet med avseende på likvärdighet. I detta ingår bland annat analyser av resursfördelning och hur resursfördelning inom enheten påverkar barns måluppfyllelse, särskilt angeläget är det för

enheter med stor andel socioekonomiskt strukturbidrag där det finns en förväntan om ett resurserna ska användas för att kompensera för barns skilda förutsättningar.

Insatsen behöver fortgå.

Insats: Stärka rektors mandat och ansvar för att utveckla rektors ledarskap med fokus på att leda och organisera för lärande. Bland annat genom att vidareutveckla rektors inre organisation med utgångspunkt i ett distribuerat ledarskap och en bärande pedagogiska idé.

De flesta förskolor har en dokumenterad arbetsorganisation där mycket rutiner, roller och mötesstrukturer är kända och välfungerande. Utvecklingsbehov kvarstår vad gäller utvecklingsorganisationen på respektive enhet där enhetens analytiska och strategiska utvecklingsarbete sker. Arbetet med att formulera en bärande pedagogisk idé är i ett initieringsskede. Rektors ledarskap är en viktig del i att forma förskolor av hög kvalitet. Förskolorna har olika förutsättningar för att nå hög kvalitet men förvaltningen kan konstatera att det finns ett samband mellan ledarskap och resultat. Att rektor arbetar långsiktigt över tid med att leda och organisera för lärande ger förutsättningar för att utveckla verksamheten. Ett utvecklingsarbete pågår avseende att leda för ökad likvärdighet mellan grupper och förskolor inom respektive rektors ansvarsområde.

Insatsen behöver fortgå.

Insats: Arbeta för att säkra kompetensförsörjningen av legitimerad och utbildad personal för att barn i högre grad ska ha en likvärdig tillgång på behöriga pedagoger.

Det finns bristande likvärdighet kopplat till andelen legitimerade förskollärare per förskola inom Barn- och ungdomsförvaltningen. Ett arbete med att ta fram en kompetensförsörjningsstrategi för hela Barn- och ungdomsförvaltningen är påbörjad.

Insatsen behöver fortgå.

Insats: Att utveckla metoder för att fånga nuläget i förskolan med hjälp av självskattning och sedan genomföra analyser av samvariationen i resultat med förskolornas socioekonomiska sammansättning.

Insatsen har lett till att alla förskolor har genomfört självskattning. Arbetet behöver fortgå som en del av det systematiska kvalitetsarbetet.

Insatsen är genomförd och avslutad.

2.3.2 Analys

Likvärdighet inom Barn- och ungdomsförvaltningen behöver stärkas. Socioekonomiska förutsättningar påverkar i vilken utsträckning barn når kravnivån i kartläggningmaterialet i förskoleklass. Förvaltningen konstaterar utifrån genomförda analyser att det finns stora variationer i elevernas språkliga förmågor så som de mäts i kartläggningmaterialet. Skillnaderna samvarierar också tydligt med socioekonomiska förutsättningar där fler elever vid socioekonomiskt gynnade skolenheter klarar alla delar i materialet. Mönstret är det samma för matematik och matematiskt tänkande. Barn- och ungdomsförvaltningen har de senaste två åren utvecklat fler metoder för att fånga nuläge och resultat i förskolan. Utifrån detta kan förvaltningen konstatera att förskoleverksamheten i låg utsträckning kompenserar för de socioekonomiska förutsättningarna trots att 98,2% av 3-5-åringarna i Alingsås kommun går i förskola. Med en så stor andel av 3-5-åringar i förskola finns det goda förutsättningar att verka kompenserande. Sedan 2013 finns en resurstilldelning utöver barnpeng som baseras på socioekonomisk sammansättning vid respektive förskola. Barn- och ungdomsnämnden har ökat den socioekonomiska resurstilldelningen under 2022 i syfte att ge bättre förutsättningar att verka kompenserande. Genom analyser på respektive enhet kan det socioekonomiska strukturbidraget nyttjas för respektive förskolas behov.

För de barn som har missgynnsamma socioekonomiska förutsättningar är det avgörande med en förskola av hög kvalitet. Barn med gynnsamma socioekonomiska förutsättningar har i regel familj och andra socialt nätverk som ger barnet stimulans och utveckling, även om de skulle gå i förskola av lägre kvalitet. Genom att stärka kvaliteten i alla förskolor, särskilt de som är socioekonomiskt missgynnande, så stärks likvärdigheten. Varje förskola som tilldelats ett socioekonomiskt strukturbidrag behöver mer stöd i förståelsen för vilka faktorer tilldelningen baseras på och stöd i att analysera hur de resurserna bör fördelas för att verka mest kompenserande. I det analysarbetet är ett interkulturellt perspektiv en tillgång. Genom att analysera barns, barngruppernas och förskolornas behov kan lärmiljöer och undervisningen utvecklas mot att möta just de barnens behov. I huvudmannens preliminära analyser konstateras att det framförallt är språkundervisning som behöver utvecklas. Det behöver bland annat ske genom att den planerade undervisningen utvecklas för att bli mer språkutvecklande och genom att lärmiljöerna utformas för att vara mer språkstimulerade. Exempelvis genom att böcker finns tillgängliga i alla miljöer snarare än att ha bara ett utrymme för böcker. Huvudmannen stödjer det arbetet till exempel genom att delta i Skolverkets läslyft och handledning för att vidareutveckla lärmiljöerna.

Ett systematiskt kvalitetsarbete är en viktig komponent i arbetet med att utveckla likvärdig utbildning. Det vidareutvecklas på alla nivåer, i barngruppen fortsätter förskolläraren säkerställa att undervisningen är anpassad efter alla barns behov. Rektor fortsätter analysera och planera resursfördelningen utifrån att alla barn som ingår i rektors ansvar. I rektors arbete blir barnhälsa en viktig del i det analytiska och strategiska arbetet. Att arbeta för en stärkt likvärdighet behöver ske i hela förvaltningen bland annat genom att utveckla metoder för förebyggande och främjande arbetsmetoder utifrån SPSM:s tillgänglighetsmodell.

Huvudmannens organisation av rektorer och skolenheter i team har justerats bland annat för att vidareutveckla likvärdighet. Justeringen har baserats bland annat på principer om att öka samverkan inom teamen i syfte att öka måluppfyllelsen och stärka likvärdigheten. Denna

nya teamorganisationen gäller från och med augusti 2022 och påverkar därför inte resultaten för verksamhetsåret 21/22. Teamorganisationen och dess principer för samverkan förväntas på sikt bidra till både högre måluppfyllelse och mer likvärdig utbildning.

2.3.3 Slutsatser

Likvärdighet inom Barn- och ungdomsförvaltningen behöver stärkas. De områden som behöver stärkas ytterligare handlar om att stärka undervisningen kopplat till kompensatoriskt uppdrag och resursfördelning utifrån barns skilda behov och förutsättningar. Vidare behöver insatserna kopplade till språkutvecklande arbetssätt stärkas och intensifieras.

3. Förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshem

Inom förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshem har huvudmannen beslutat om fyra delmål för att konkretisera de två övergripande målen ökad måluppfyllelse och likvärdighet. Dessa delmål är satta utifrån de områden som huvudmannen sedan tidigare har identifierat som särskilt angelägna att utveckla. Inom respektive delmål beskrivs nuläget för delmålet utifrån indikatorerna och effekten av de beslutade insatserna. Det följs sedan av analys och slutsats i relation till nuläget. Varje delmål beskrivs och analyseras för sig och kan därför läsas självständigt. Beslutade insatser är avsedda att ge effekt på flertalet delmål varför effekterna av desamma till vissa delar är likalydande. Enheterna förväntas arbeta utifrån huvudmannens delmål och insatser självständigt utifrån analyser av respektive enhets måluppfyllelse. Utifrån det analysarbetet sätter sedan enheterna upp mål och indikatorer för enhetens arbete, dessa mål och indikatorer utgår ifrån samma kärnprocesser som huvudmannens delmål.

3.1. Alla elever har en tillvaro i skolan som präglas och trygghet och studiero som är fri från kränkningar, trakasserier och diskriminering

Målsättning för respektive indikator är angiven utifrån en bedömning av en godtagbar lägstanivå verksamhetsåret 25/26, då delmålet ska utvärderas. För indikatorerna "studiero" och "trygghet" är målsättningen baserad på 2020 års värden. För indikatorn "förhindra kränkningar" utgör värdet för 2022 målvärdet, då Skolinspektion genomfört stora förändringar i enkätfrågorna vilket inte gör indikatorn jämförbar över tid.

Sammantaget är måluppfyllelsen för delmålet godtagbar i relation till målsättningen, särskilt rörande mellan- och högstadiet. Lågstadiet har höga värden, men värdena är inte tydligt över målsättningen.

Målvärdet rörande förhindra kränkningar är justerat med anledning av att Skolinspektionen omarbetat elevenkäten, det nya målvärdet anges utifrån årets resultat. Barn- och ungdomsförvaltningen värde förhåller sig i relation till riket på motsvarande nivå som föregående. Personalen är ännu inte fullt ut förtrogen med det aktiva arbetet och dokumentation i fråga om ett normmedvetet arbetssätt där diskrimineringsgrunderna används för att analysera verksamheten. Att arbeta normmedvetet är en del i det förebyggande och främjande arbetet för en utbildning fri kränkande behandling, trakasserier och diskriminering.

Indikatorn för studiero i åk 5 och 8 är god och ligger över målvärdet. I Skolinspektionens enkät är frågorna för studiero och trygghet omarbetade. Skillnaden är marginell och ger inte förändrade värden och de förhåller sig konstant i jämförelse med i riket, varför Barn- och ungdomsförvaltningen bedömer det fortsatt möjligt att jämföra historiskt. Värde för studiero i årskurs 2 är lägre än målvärdet.

Måluppfyllelse för indikator rörande tryggheten är god. Samtliga tre årskurserna når målvärdet.

Indikator för elevernas trygghet och det aktiva arbetet med kränkande behandling, trakasserier och diskriminering.

På en majoritet av skolorna är personalen förtrogen med att dokumentera händelser rörande kränkande behandling. Utifrån dokumentation kan det i fråga om bemötande och vidtagna åtgärder konstateras att ytterligare arbete behövs.

Det en varierad måluppfyllelse kopplat till bemötande och arbete i fråga om kränkande behandling, trakasserier och diskriminering.

Indikator

Antal (utifrån skolstorlek) anmälningar om kränkande behandlings tillsammans med elevernas trygghet och det aktiva arbetet med kränkande behandling, trakasserier och diskriminering.

Indikator

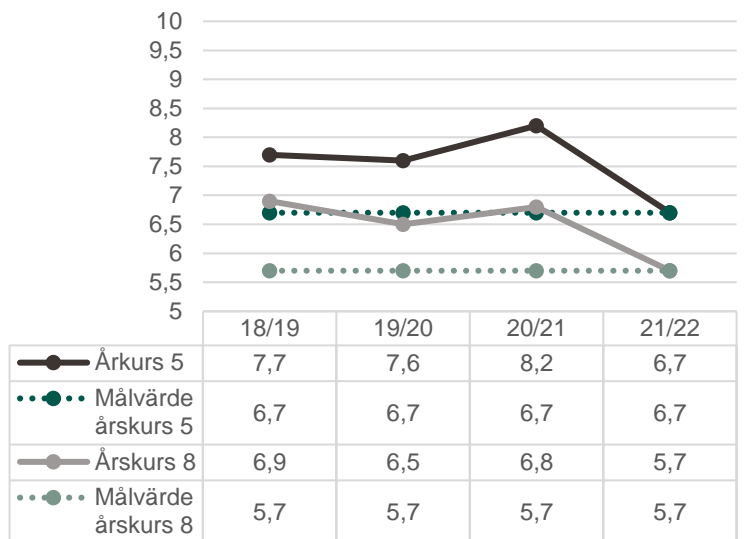
All personal ska vara förtrogen med bemötande och dokumentation i fråga om kränkande behandling, trakasserier och diskriminering.

Indikator för att förhindra kränkningar

Jämförelse med föregående år bör undvikas på grund av att stora justeringar gjorts i enkäten från och med verksamhetsåret 20/21. Riket har minskat i motsvarande omfattning som Barn- och ungdomsförvaltningen, vilket gör att förändringarna i enkäten kan antas ligga bakom de förändrade värdena. Nya målvärden har satts med utgångspunkt från årets värden.

Indikator för "Förhindra kränkningar"

Indexvärde ifrån Skolinspektionens (jämna år) och Göteborgsregionens (udda år) elevenkät. Årskurs 5 och 8 (årskurs 9 till och med 20/21).

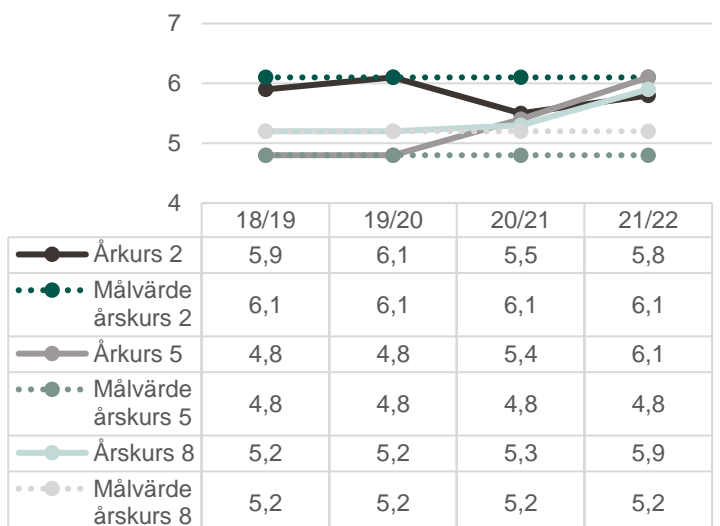

Indikator för studiero

Årskurs 2 ligger under målvärdet, men i motsvarande nivå som årskurs 5 och 8. Årskurs 5 och 8 ligger över målvärdet. Värdet för årskurs 5 och årskurs 8 har ökat över tid under hela mätperioden. För årkurs 2 är värdet högre än föregående år men det näst lägsta under mätperioden.

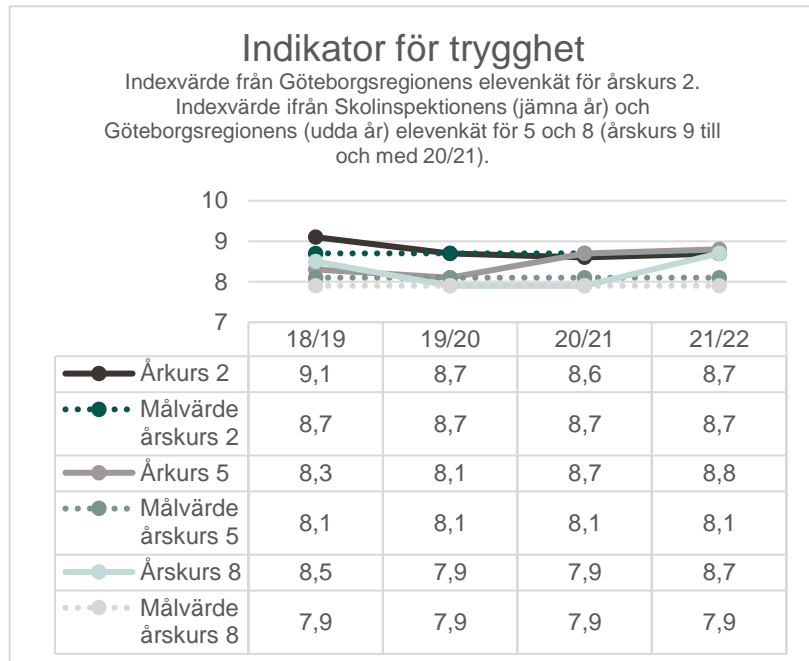
Indikator för studiero

Indexvärde från Göteborgsregionens elevenkät för årskurs 2. Indexvärde ifrån Skolinspektionens (jämna år) och Göteborgsregionens (udda år) elevenkät för 5 och 8 (årskurs 9 till och med 20/21).

3.1.1 Indikator för trygghet

Alla tre årskurserna har nått målvärdet och ligger i nivå med varandra. Årskurs 5 och 8 ligger tydligt över målvärdet. Värdena varierar marginellt över åren men visar på en viss ökning över tid.

3.1.2 Effekter av beslutade insatser

I föregående års verksamhetsuppföljning beslutades om ett antal insatser på huvudmannanivå. Nedan beskrivs effekten av insatserna i relation till delmålet "Alla elever har en tillvaro i skolan som präglas och trygghet och studiero som är fri från kränkningar, trakasserier och diskriminering"

Insats: I fråga om det systematiska kvalitetsarbetet vidareutveckla arbetet med att formulera mål och särskilja dessa från aktiva åtgärder och insatser och likaså skillnaden mellan att beskriva resultat och analys i syfte att stärka undervisningen och skapa tillgängliga lärmiljöer.

Den analytiska förmågan har stärkts i hela förvaltningen, liksom förmågan att formulera mål och skilja dem ifrån aktiva åtgärder och insatser inom samtliga områden. Det är särskilt tydligt i fråga om skolornas trygghetsarbete där systematiska analyser av verksamheten görs och indikatorerna visar på god måluppfyllelse inom området. Ett fortsatt arbete krävs med att arbeta systematiskt för att förbättra studieron genom uppföljning, utvärdering och analys. Plan mot kränkande behandling, trakasserier och diskriminering behöver i högre utsträckning bli en del av skolornas systematiska kvalitetsarbete. Användandet av planen behöver utvecklas mot att analysera undervisningen och lärmiljöerna i större utsträckning.

Insatsen behöver fortgå då det systematiska kvalitetsarbetet fortsatt behöver utvecklas med sikte på att nå tvärprofessionella analyser där elevhälsokompetens nyttjas i samtliga delar av det systematiska kvalitetsarbetet.

Insats: Stärka rektors mandat och ansvar för att utveckla rektors ledarskap med fokus på att leda och organisera för lärande. Bland annat genom att vidareutveckla rektors inre organisation med utgångspunkt i ett distribuerat ledarskap och en bärande pedagogiska idé.

De flesta skolor har en dokumenterad arbetsorganisation där mycket rutiner, roller och mötesstrukturer är kända och välfungerande. Utvecklingsbehov kvarstår vad gäller utvecklingsorganisation vid respektive enhet där enhetens analytiska och strategiska utvecklingsarbete sker. Arbetet med att formulera en bärande pedagogisk idé är i ett initieringsskede. Rektors ledarskap är en viktig del i att forma skolor av hög kvalitet. Vid de enheter där det finns ett långsiktigt arbete över tid med att leda för lärande och att organisera för lärande finns bättre förutsättningar för att utveckla verksamheten. Ledarskapet och organiseringen av arbetet mot kränkande behandling, trakasserier och diskriminering behöver utvecklas ytterligare, genom att det ingår i en helhet med trygghet, närvaro och kunskaper och tydlig kopplas ihop med bärande pedagogiska idén och den inre organisation.

Insatsen behöver fortgå.

Insats: Arbeta för att säkra kompetensförsörjningen av legitimerad och utbildad personal för att elever i högre grad ska ha en likvärdig tillgång på behöriga pedagoger

Ett arbete med att ta fram en kompetensförsörjningsstrategi för hela Barn- och ungdomsförvaltningen är påbörjad.
Insatsen behöver fortgå.

3.1.3 Analys

Trygghetsarbete i och utanför klassrummen är välfungerande och det finns genomarbetade planer och rutiner samt analys och uppföljning av arbetet. Eleverna känner sig generellt trygga och arbetet sker utifrån elevernas hela skoldag, där trygghetsarbetet omfattar undervisningen både i klassrummen och på rasterna liksom i förekommande fall fritidshemmet. Det arbetas både förebyggande och främjande med trygghetsfrågor och i förekommande fall åtgärdande. Den stora majoriteten av eleverna ger i hälsoenkäten uttryck för att de mår bra och att de sällan har några psykosomatiska besvär. Omkring 10% av eleverna i årskurs 8 och omkring 8% av eleverna i årskurs 4 uppger att de ofta eller alltid har ont i huvudet eller ont i magen, vilket kan ha psykosomatiska förklaringar. I årskurs 4 uppger 4% av eleverna att de ofta eller alltid känner sig oroliga eller rädda, medan motsvarande värde är 6% för årskurs 8. Detta är faktorer som påverkar tryggheten, men också tvärtom att de är ett utslag av bristande trygghet. I samband med hälsoenkäten genomför också skolsköterskorna ett hälsosamtal som ger en fördjupad förståelse för vad dessa svar står för. Detta är sedan ett underlag för det fortsatta arbetet vid respektive enhet. I och med att barn- och elevhälsans medicinska, psykologiska och psykosociala insats är centralt organiserade ger det goda förutsättningar att arbete med analys och utveckla beprövad erfarenhet kring vilka metoder som givit god effekt. De mönster och trender som hälsoenkäterna visar förväntas också ligga till grund för övergripande analyser och åtgärder på enhetsnivå, ett utvecklingsarbete för att stärka detta pågår. Rektor ansvarar för att leda elevhälsoarbetet på respektive skola med stöd i dessa gemensamma metoder och erfarenheter.

Det analysarbete som ingår, och dokumenteras, i planen mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier är inte fullt ut en levande del av det övergripande arbetet med normer och värden. Ett utvecklingsarbete pågår där framförallt anmälningar och utredningar om kränkande behandling sker. Arbetet behöver utvecklas så att analyser av verksamheten utifrån diskrimineringsgrunderna genomförs och att dessa analyser av skolans främjande, förebyggande och åtgärdande processer görs som en helhet för att kunna identifiera utvecklingsbehov. Flerspråkiga barn och deras vårdnadshavare är en grupp som Barn- och ungdomsförvaltningen särskilt behöver utveckla strukturer för att möta i fråga om ärende rörande kränkande behandling då det är inte alltid som den gruppen fullt ut har förutsättningar att ha förståelse för och delaktighet i processen på grund av bland annat språket. I de situationerna är ett interkulturellt perspektiv viktigt. Enheten för nyanländas lärande stöttar rektor i att utbilda personal kring flerspråkiga elever samt organiseringen av svenska som andraspråksundervisningen.

Huvudmannens bedömning är att analysarbetet rörande kränkande behandling, diskriminering och trakasserier behöver stärkas och i större utsträckning genomföras tillsammans med all personal på skolan. Elevhälsans professioner spelar en central roll i enheternas

kvalitetsarbete i allmänhet och för främjande och förebyggande trygghetsarbete i synnerhet. Dokumentation, planer och rutiner finns på plats, dessa behöver levandegöras i större utsträckning och bli en del av det dagliga arbetet.

Arbete med studiero är generellt sett organiserat som ett arbete för den enskilda läraren men behöver i större utsträckning bli en del av arbetslagens och hela skolans analysarbete. Att identifiera utvecklingsbehov behöver ske i ett kollegialt lärande för gemensamma framgångsrika arbetsätt. Det arbete, både undervisning och analys, som görs rörande trygghet kan vara vägledande för att utveckla arbetet med studiero. Enheterna kan genom att använda analyserna av skolans arbete mot kränkande behandling, trakasserier och diskriminering synliggöra lärmiljöernas normer och tillgänglighet för att identifiera åtgärder för att nå ökad måluppfyllelse. Vidare behöver huvudmannen stödja enheterna i att dessa analyser nyttjas av verksamheten för att forma det förebyggande och främjande arbetet. Detta sker exempelvis genom enhetsdialogerna.

3.1.4 Slutsatser

Barn- och ungdomsförvaltningen har ett välutvecklat arbete kopplat till trygghet där eleverna upplever god trygghet, studiero och arbete med att förhindra kränkningar. Detta behöver vidareutvecklas där ett analysarbete kring dessa processer stärks och tar sikte på att identifiera sådant i struktur och organisation som kan förändras för att arbeta ännu mer främjande och förebyggande utifrån diskrimineringsgrunderna.

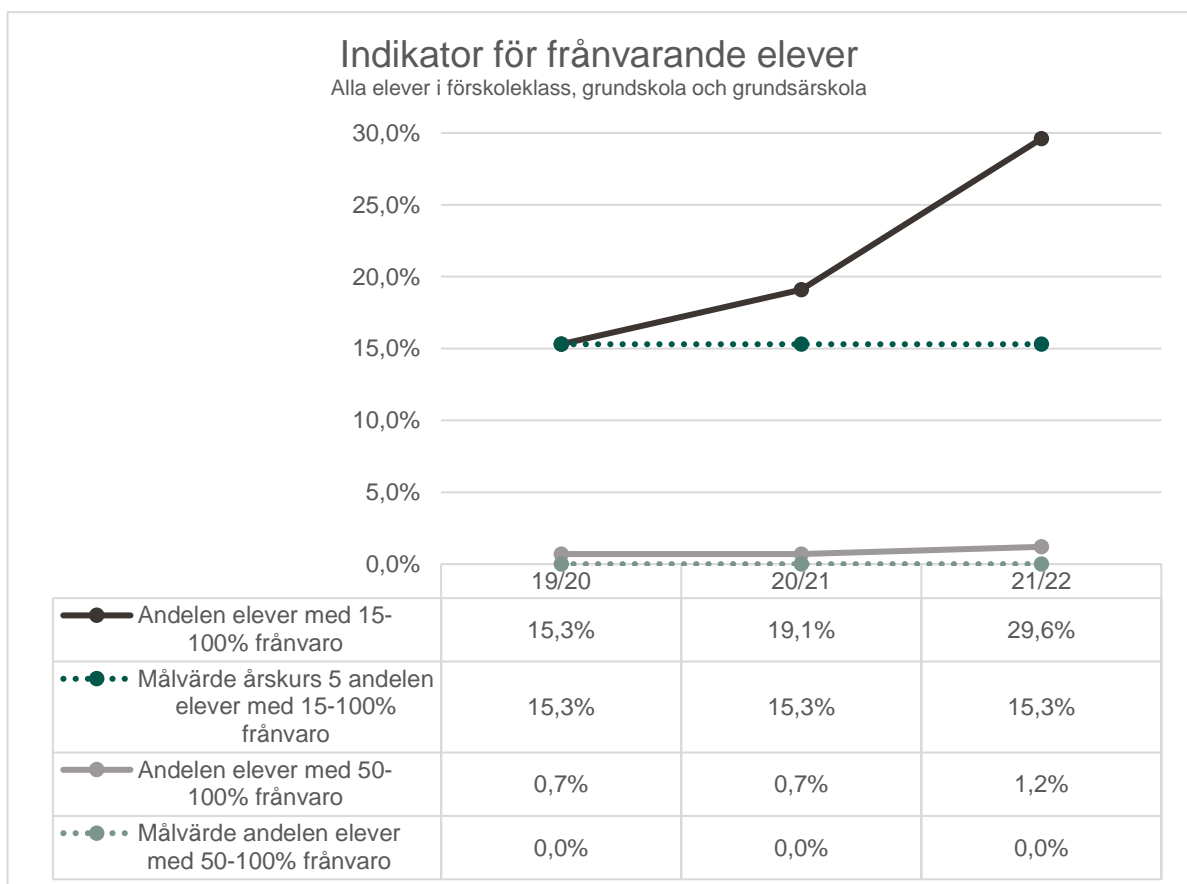
3.2. Ökad skolnärvaro

Målsättning för respektive indikator anges utifrån en bedömning av en godtagbar lägstanivå verksamhetsåret 25/26, då delmålet ska utvärderas. Målsättningen definieras utifrån 2020 års värden.

Målet nås i låg utsträckning. Verksamhetsåret 21/22 var starkt påverkat av restriktionerna i och med Covid-19-pandemin.

Indikator för frånvarande elever

Båda värden ligger tydligt över målvärdet. Andelen elever med minst 15% frånvaro var under verksamhetsåret 21/22 29,6%. Andelen elever med minst 50% frånvaro var 1,2%.

3.2.1 Effekter av beslutade insatser

I föregående års verksamhetsuppföljning beslutades om ett antal insatser på huvudmannanivå. Nedan beskrivs effekten av insatserna i relation till delmålet "Ökad skolnärvaro"

Insats: Fortsätta att utveckla det skolsociala teamet i syfte att stötta samtliga enheter i arbetet med ökad skolnärvaro.

Ett riktat arbete har genomförts för en mindre grupp elever med problematisk skolfrånvaro. Arbetet med frånvaron har inte haft effekt på helhet, men spelat roll för de enskilda eleverna. Vilken effekt det skolsociala teamet har haft på kvaliteten i skolornas närvaroanalyser är för tidigt att avgöra. Beslut har fattats om ett delat huvudmannaskap mellan Socialnämnden och Barn- och ungdomsnämnden som ska göra insatsen mer ändamålsenlig och att teamet ska ha andra verktyg att arbeta tillsammans med vårdnadshavare. Det skolsociala teamets arbete fortgår i samverkan med socialnämnden och utvärderas i samverkan.

Barn- och ungdomsförvaltningens arbete med att stödja enheterna i det närvarofrämjande arbetet behöver fortgå.

Insats: I fråga om det systematiska kvalitetsarbetet vidareutveckla arbetet med att formulera mål och särskilja dessa från aktiva åtgärder och insatser och likaså skillnaden mellan att beskriva resultat och analys i syfte att stärka undervisningen och skapa tillgängliga lärmiljöer.

Ett aktivt arbete finns med att analysera och vidta åtgärder sker för varje enskild elev. Huvudmannen har inlett ett arbete med att stödja enheterna i att utveckla arbetet med frånvaro som en del i skolans hela kvalitetsarbete. De analyser som görs behöver i större utsträckning ta sikte på faktorer som är möjliga för skolan att påverka så som tillgängliga lärmiljöer. Arbetet behöver utvecklas så att det inte bara sker inom ramen för enskilda individärenden utan i större utsträckning också sker på grupp- och organisationsnivå.

Insatsen behöver fortgå.

Insats: Stärka rektors mandat och ansvar för att utveckla rektors ledarskap med fokus på att leda och organisera för lärande. Bland annat genom att vidareutveckla rektors inre organisation med utgångspunkt i ett distribuerat ledarskap och en bärande pedagogiska idé.

De flesta skolor har en dokumenterad arbetsorganisation, där mycket rutiner, roller och mötesstrukturer finns och är implementerade. Det finns fortsatt ett arbete med att arbeta analytiskt och strategiskt med utveckling. Arbetet med att formulera en bärande pedagogisk idé är i ett initieringsskede. Rektors ledarskap är en viktig del i att forma skolor av hög kvalitet med hög närvaro för alla elever. Förvaltningen ser att det finns ett

samband mellan ledarskap och resultat. Vid de enheter där det finns ett långsiktigt arbete över tid med att leda för lärande och att organisera för lärande finns bättre förutsättningar för att utveckla verksamheten.

Insatsen behöver fortgå.

Insats: Arbeta för att säkra kompetensförsörjningen av legitimerad och utbildad personal för att elever i högre grad ska ha en likvärdig tillgång på behöriga pedagoger

Ett arbete med att ta fram en kompetensförsörjningsstrategi för hela Barn- och ungdomsförvaltningen är påbörjad.

Insatsen behöver fortgå.

3.2.2 Analys

En stor del av orsaken till frånvaro för de eleverna med en frånvaro över 15% är kopplad till restriktionerna i och med covid-19-pandemin. Preliminär bedömning är att mellan 35-50% av frånvaron kan kopplas till covid-19-pandemin. I stort sett all frånvaro är anmäld och beror på sjukdomsfrånvaro eller beviljade ledigheter för framför allt semesterresor. Vikten av närvaro behöver fortsätta att betonas där resor bör planeras under lov och ledigheter. Beviljande av ledigheter ska göras utefter enskild prövning och det ligger i rektors mandat att fatta den typen av beslut.

Den största delen av frånvaron är anmäld av vårdnadshavarna som giltig. Skolornas bedömning är att efter att restriktionerna i och med covid-19-pandemin togs bort har en förskjutning skett i synen på sjukdom och gott allmäntillstånd. Skolorna uppfattar att det blivit vanligare att sjukanmäla barnen för symptom som vårdnadshavare innan pandemin inte sjukanmälde för. När elever som är frånvarande för sjukdom kan det vara ett tecken på psykosomatiska besvär och det blir därigenom alltid viktigt att genomföra grundliga utredningar för att se vilka insatser som kan ge en ökad närvaro. Huvudmannen kan behöva ta fram informationsmaterial kring skolan, elevens och vårdnadshavarens rättigheter och skyldigheter kopplade till närvaro och skolplikt. Den typen av informationsmaterial skulle då stärka rektors möjligheter i kommunikationen om ledigheter och skolplikt.

De finns också elever som har en hög frånvaro som grundar sig i skolfaktorer. Bland annat kan det bero på otrygghet i skolan eller att skolan inte anpassar undervisningen tillräckligt efter elevens behov och kunskapsnivåer. Närvaron hänger på det sättet tätt samman med undervisningens kvaliteter och upplevd trygghet hos enskild elev, varför det är av vikt att utforma tillgängliga lärmiljöer och en differentierad undervisning och att så stor del av eleverna som möjligt får den ledning och stimulans de behöver inom ramen för den ordinarie undervisningen. Huvudmannen har ett pågående arbete med att skapa tillfällen för gemensamt lärande rektorer och elevhälsa emellan. Det syftar till att bygga upp gemensam kunskap i syfte att skapa bättre förutsättningar att rikta det förebyggande och hälsofrämjande arbetet mot de mest effektiva insatserna.

För samtliga F-6-skolor sker viss undervisning på annan skolenhet då specialsalar eller ämneskompetens saknas vid hemskolan. Skolorna kan i analyserna konstatera att elever blir frånvarande vid dessa undervisningstillfällen som har undervisning på en annan skola. Organisationen med språkundervisning och annan undervisning på andra enheter följer av huvudmannens skolstruktur och utmaningar vad gäller kompetensförsörjning.

Samverkan med andra aktörer har utvecklats med fokus på roller och förväntningar. Detta har klarlagts och mynnat ut i att samverkan ska ske genom samordnad individuell plan (SIP). I att förfinas strukturerna för samverkan har fokus varit på barn och ungas psykiska hälsa och fullföljda studier. Närvårdssamverkan har en förändrad inriktning från Lerum och Alingsås i samverkan, till att samverkan sker i respektive kommun. Dessa förändringar kring samverkan tillsammans med det delade huvudmannskapet för det skolsociala teamet förväntas påverka möjligheten att möta de barn och elever som hamnar i en komplex frånvaroproblematik.

Frånvaroarbetet på respektive enhet har i huvudsak haft fokus på enskilda elever snarare än analyser på organisationsnivå. Analyserna på organisationsnivå behöver inkludera elevers delaktighet och inflytande i undervisningen, ledning och stimulans utifrån elevers olika behov och förutsättningar samt trygghet. En aggregering av frånvaroutredningar som genomförts behöver också användas vid analyser på organisationsnivå. Huvudmannen planerar för att fortsätta att stödja enheterna i arbetet med att elevhälsan i ännu större utsträckning är en aktiv del i det systematiska kvalitetsarbetet.

Huvudmannen har kompletterat strukturen för det systematiska kvalitetsarbetet med löpande analyser av frånvaro genom att aggregera de delanalyser som respektive skola genomför. Detta för att möjliggöra att vid behov sätta in snabbare insatser på huvudmannanivå löpande under verksamhetsåret.

3.2.3 Slutsatser

Barn- och ungdomsförvaltningen har en hög andel elever med en problematisk skolfrånvaro, en stor del av dessa är kopplade till covid-19-pandemin. Arbetet med att öka skolnärvaron behöver i större utsträckning kompletteras med främjande och förebyggande arbete. Där analyser på grupp- och organisationsnivå behöver stärkas ytterligare. En utveckling har skett där analyser av skolfrånvaron i större utsträckning kopplas ihop med trygghet och kvaliteter i undervisningen, detta behöver fortsätta att utvecklas.

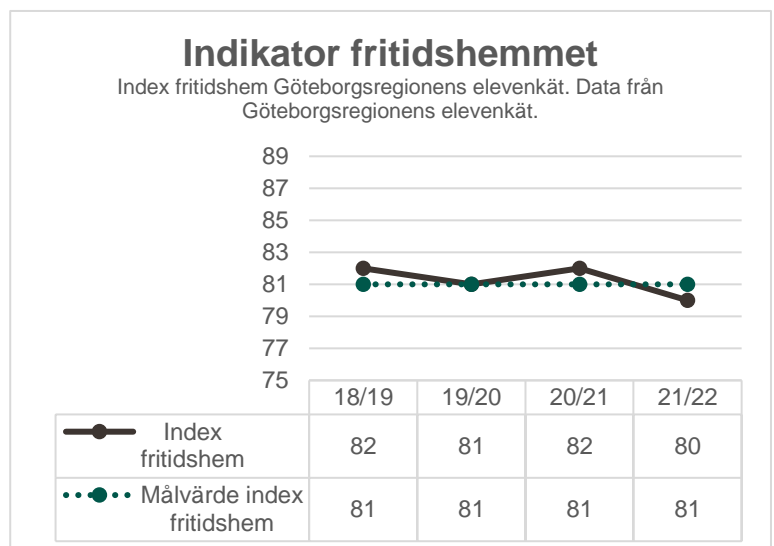
3.3. Ökade kunskaper

Målsättning för respektive indikator anges utifrån en bedömning av en godtagbar lägstanivå verksamhetsåret 25/26, då delmålet ska utvärderas. Målsättningen utifrån 2020 års värden. Förutom förskoleklassen där det är 2021 års värden, då bedömningsstödet inte samlats in dessförinnan.

Måluppfyllelsen är låg. Samtliga indikatorer är under målvärdet förutom matematik i årskurs 3 och svenska som andraspråk i årskurs 6. Det finns en negativ utveckling både för andelen behöriga till yrkesprogram, där andelen behöriga är i nivå med 2018 och 2019. Andelen elever som har minst betyg E i samtliga ämnen i årskurs 6 visar en negativ trend. Måluppfyllelsen skiljer sig mellan enheter där närmare hälften av enheterna har måluppfyllelse för kunskaper som ökat över tid. Det är endast ett fåtal som har nedåtgående resultat över längre tid.

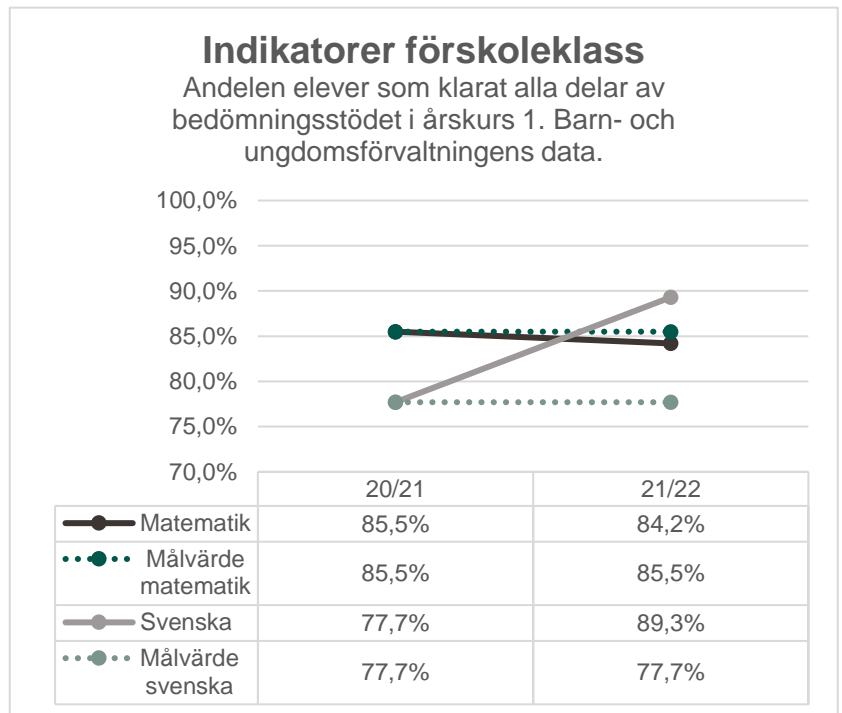
Indikator för fritidshemmet

Indexvärdet för fritidshemmet är i stort sett i nivå med målvärdet och är stabilt över tid.

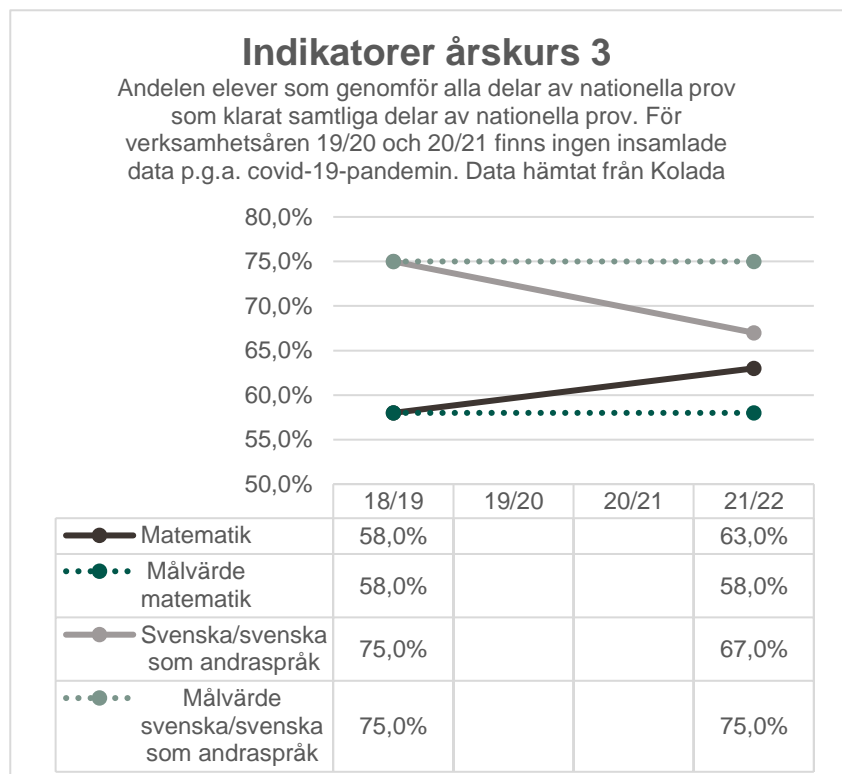
Indikator för förskoleklass

Bedömningsstödet för årskurs 1 genomförs tidig på verksamhetsåret och återspeglar därmed måloppfyllelsen i förskoleklass. Andelen elever som klarat alla delar i matematiken ligger i stort sett i nivå med målvärdet, medan andelen elever som klarat alla delar i svenska har ökat och ligger över målvärdet.

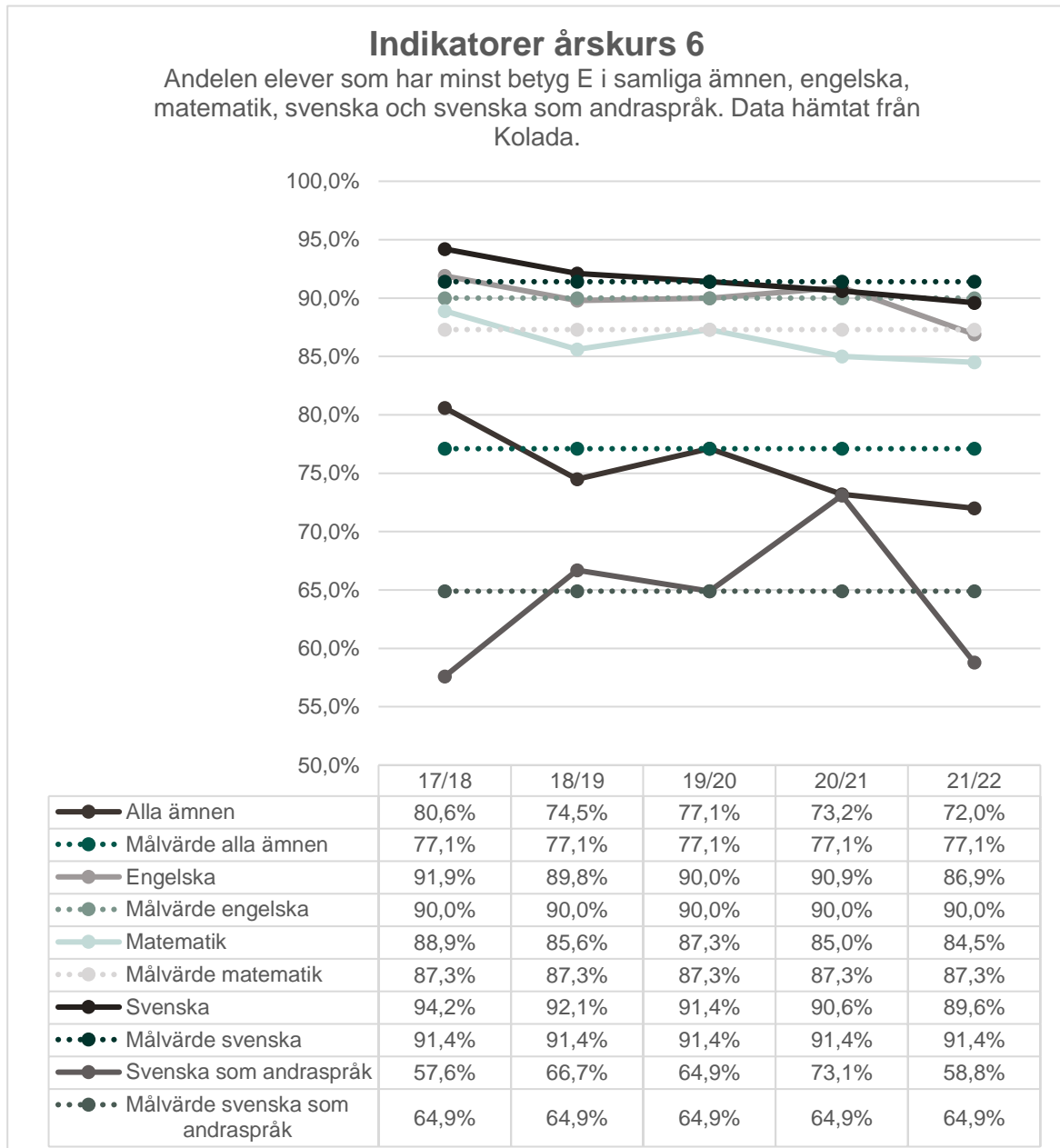
Indikator för årskurs 3

Andelen elever som klarat alla delar av de nationella proven i matematik ligger över målvärdet, medan andelen elever som klarat alla delar i svenska/svenska som andraspråk ligger under målvärdet. Indikatorn för matematik har ökat samtidigt som indikatorn för svenska har sjunkit.

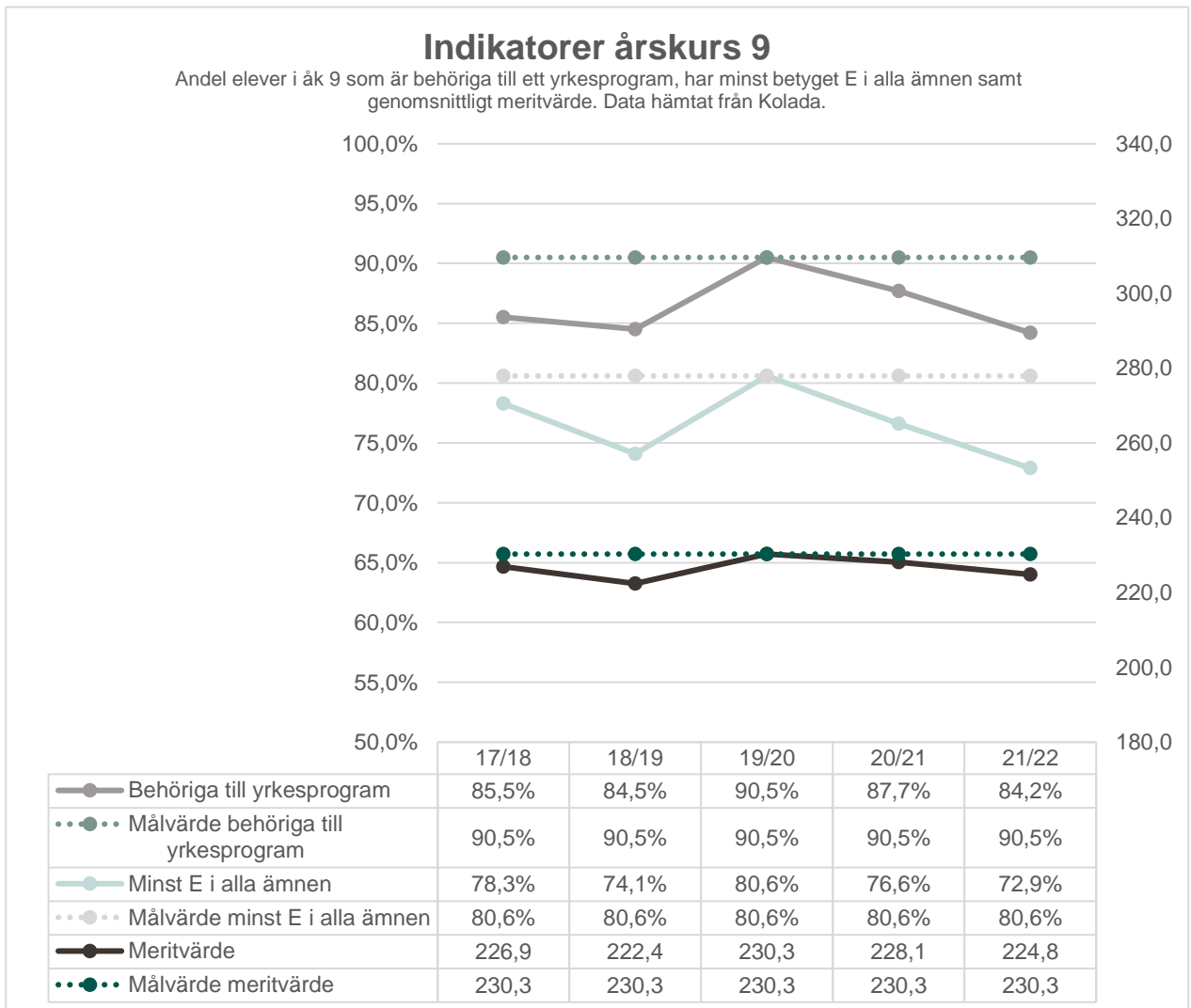
Indikatorer för årskurs 6

Samtliga indikatorer för årskurs 6 ligger under målvärdet. Andelen elever som når minst betyg E i alla ämnen sjunker över tid. Andel elever som når minst betyg E i matematik och engelska varierar över tid, för båda ämnena konstateras en minskad måluppfyllelse i relation till tidigare år. Måluppfyllelse i svenska som andraspråk varierar över tid och kan delvis förklaras av det relativt sett få antal elever som läser ämnet där variation i gruppen över tid ger stort utslag. För måluppfyllelse i svenska konstateras en minskning över tid.

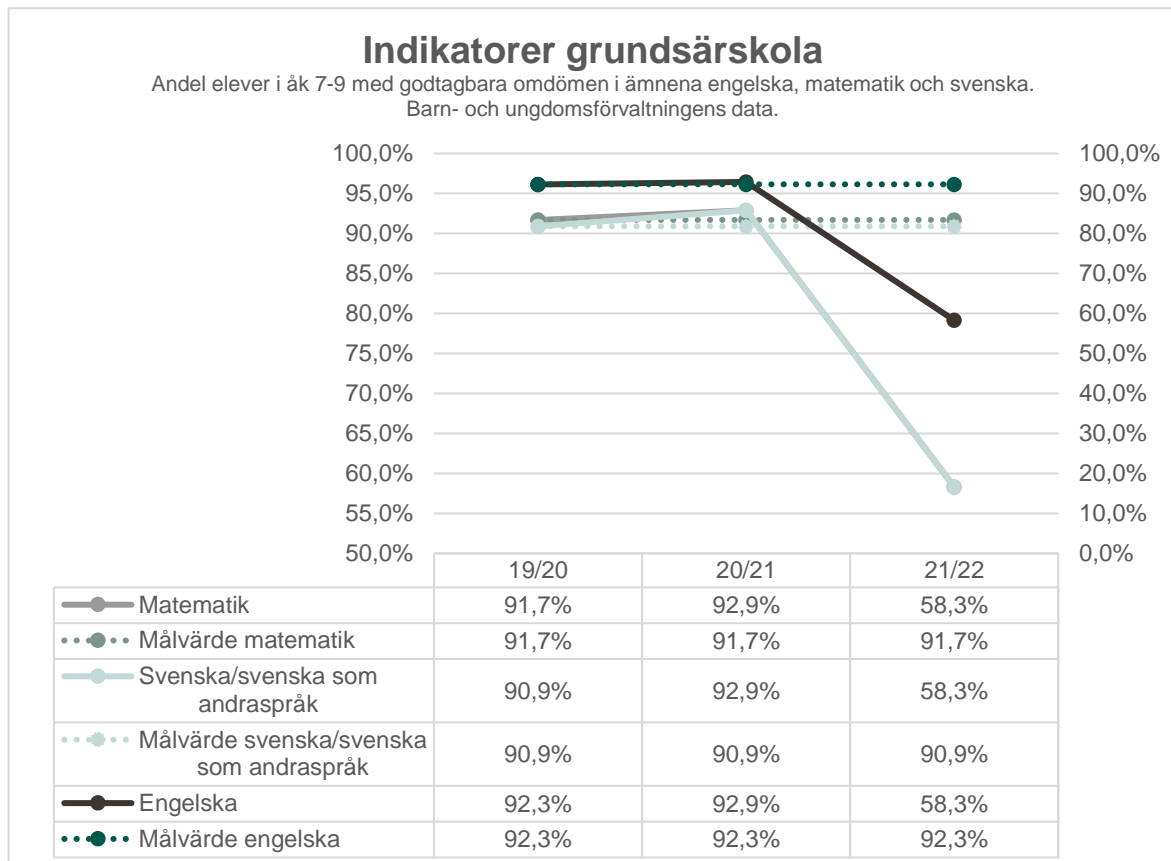
Indikatorer för årskurs 9

Samtliga indikatorer för årskurs 9 ligger under målvärdet. Värdet för meritvärde varierar i mindre uträkning över tid. Andel elever som når minst betyg E är det lägsta under mätperioden. Andel elever som är behöriga till yrkesprogram på gymnasiet är för 21/22 det näst lägsta under mätperioden men skillnaderna mellan åren är liten.

Indikatorer för grundskola

Samtliga indikatorer för grundskolan (anpassad grundskola från 2 juli 2023) ligger under målvärdet. Gruppen elever som ingår i underlaget är förhållandevis liten och variationer i den gruppen ger stort utslag för värdena från ett år till ett annat.

3.3.1 Effekter av beslutade insatser

I föregående års verksamhetsuppföljning beslutades om ett antal insatser på huvudmannanivå. Nedan beskrivs effekten av insatserna i relation till delmålet "Ökade kunskaper"

Insats: I fråga om det systematiska kvalitetsarbetet vidareutveckla arbetet med att formulera mål och särskilja dessa från aktiva åtgärder och insatser och likaså skillnaden mellan att beskriva resultat och analys i syfte att stärka undervisningen och skapa tillgängliga lärmiljöer.

Den analytiska förmågan har stärkts i hela styrkedjan, liksom förmågan att formulera mål och skilja dem ifrån aktiva åtgärder och insatser vad gäller kunskapsresultat. Analyser av elevernas kunskapsresultat behöver fortsatt utvecklas kopplat till vilka delmoment inom respektive ämne som behöver utvecklas och den undervisning som bedrivits. De skolor som har ökande resultat har i regel mer systematiska och kontinuerliga analyser av undervisningen och därigenom har ett aktivt kvalitetsarbete.
Insatsen behöver fortgå.

Insats: Stärka rektors mandat och ansvar för att utveckla rektors ledarskap med fokus på att leda och organisera för lärande. Bland annat genom att vidareutveckla rektors inre organisation med utgångspunkt i ett distribuerat ledarskap och en bärande pedagogiska idé.

De flesta skolor har en dokumenterad arbetsorganisation, där mycket rutiner, roller och mötesstrukturer finns och är implementerade. Det finns fortsatt ett arbete med att arbeta analytiskt och strategiskt med utveckling. Arbetet med att formulera en bärande pedagogisk idé är i ett initieringsskede. Rektors ledarskap är en viktig del i att forma skolor av hög kvalitet. Vid de enheter där det finns ett långsiktigt arbete över tid med att leda för lärande och att organisera för lärande finns bättre förutsättningar för att utveckla verksamheten. Vid de enheter där rektor och övrig personal använder kvalitetsarbetets analyser av elevers behov för planering och organisering av undervisningen nås också förväntad (modellberäknad) nivå av måluppfyllelse.
Insatsen behöver fortgå.

Insats: Arbeta för att säkra kompetensförsörjningen av legitimerad och utbildad personal för att elever i högre grad ska ha en likvärdig tillgång på behöriga pedagoger

Ett arbete med att ta fram en kompetensförsörjningsstrategi för hela Barn- och ungdomsförvaltningen är påbörjad.
Insatsen behöver fortgå.

Insats: Stödja rektor i att stärka samverkan mellan fritidshem, förskoleklass och skola i syfte att utveckla undervisningens kvalitet och organisera för god helhet för elevens skoldag.

På några skolor har de tre verksamheterna en högre grad av samverkan. Där planeras undervisningen i större utsträckning efter läroplanen och de olika verksamheterna kopplas ihop. En hela-skolan-ansats har påbörjats på skolorna, men generellt behöver det utvecklas mer.

Insatsen behöver fortgå.

Insats: Stödja rektor i att utveckla samverkan på enheterna rörande elevhälsoarbete i syfte ännu större utsträckning arbeta hälsofrämjande och förebyggande.

Ett arbete har påbörjats.

Insatsen behöver fortgå.

3.3.2 Analys

Måluppfyllelsen skiljer sig mellan enheter där närmare hälften av enheterna har måluppfyllelse för kunskaper som ökat över tid. Det är endast ett fåtal som har nedåtgående resultat över längre tid. Förändringar i kommunens befolkningsstruktur innebär en förändrad socioekonomisk sammansättning för huvudmannen som helhet vilket innebär lägre förväntade resultat (modellberäknat värde) i år jämfört med tidigare år. Men hänsyn tagen till denna förändring finns det dock en minskning över tid, vilket gör att den förändrade socioekonomiska sammansättningen i Barn- och ungdomsförvaltningen inte är den enda förklaringen till de lägre resultaten.

Alingsås kommun över tid har ett lägre förväntat resultat i relation till de modellberäknade värdena för årskurs 9. I jämförelse med Sveriges övriga kommuner har Barn- och ungdomsförvaltningen hög måluppfyllelse. Beroende på nyckeltal återfinns förvaltningen i den övre bland de 25% bästa kommunerna alternativt bland de mittersta 50% av kommunerna i Sverige. Alingsås kommun har god måluppfyllelse i relation till riket, men utifrån de socioekonomiska förutsättningarna finns en potential att nå ännu längre. Huvudmannen behöver utveckla det kompensatoriska uppdraget genom att stödja enheterna i att analysera elevsammansättningen och dess behov och utifrån det fördela resurser och kompetenser utifrån dessa analyser. På så sätt säkerställs alla elevers rätt till utbildning. Detta sker genom ett aktivt stöd både vid budgetarbete och möjlighet till stöd i analys av verksamhetens behov.

Engelska, matematik, idrott och hälsa, svenska som andraspråk både för F-6 och 7-9 är de ämnen där det är särskilt angeläget att utveckla undervisningen, på grund av att de har lägre måluppfyllelse än övriga ämnen. Dessa ämnen har lägst måluppfyllelse och är avgörande för behörighet till gymnasiet, idrott och hälsa undantaget. För F-6 är även måluppfyllelsen i svenska lägre än övriga ämnen. Inom matematik behövs djupare analyser för att kunna ringa in vilka förmågor som behöver vidareutvecklas och kring idrott rör det framförallt simkunnskap. Den övervägande majoriteten av eleverna som inte har gymnasiebehörighet har under lång tid av skolgången haft stora stödbehov, där det ofta handlar om komplexa kombinationer intellektuella, psykologiska och sociala förutsättningar som försvårar

skolgången. Huvudmannen behöver stötta enheterna i arbeta för tidig upptäckt och därigenom sätta in tidiga insatser.

Förvaltningens bedömning är att insatser krävs för att vidareutveckla den generella språkliga förmågan, men för att identifiera hur insatserna ska utformas behövs fortsatta analyser för ämnena engelska och svenska. Behovet av att utveckla den språkliga förmågan framkommer i kartläggningmaterialet i förskoleklass, bedömningsstödet i årkurs 1 och nationella prov i årkurs 3. Arbetet med att utveckla undervisningen, särskilt kring de språkliga förmågorna, måste fortgå genom hela förvaltningen. Fredrik Zimmerman (2022) beskriver att språkutveckling är särskilt avgörande för gruppen pojkars skolgång. Där ett utvecklat språk dels är en viktig förutsättning för att lära sig inom samtliga ämnen, dels är det viktigt för den sociala samvaron och förutsättningarna till att få delaktighet och inflytande i skolan. Språket är också avgörande för förutsättningarna för att bli en aktiv samhällsmedborgare. Huvudmannen kommer att fortsätta stödja enheterna med det arbete som är påbörjat med att tidigt identifiera elever med behov av språkinsatser till exempel genom stöd av logoped.

Det finns ett behov av att fortsätta utveckla undervisningen i och organiseringen av svenska som andraspråk. Det finns fortfarande skolor som organiserar undervisningen i svenska som andraspråk inom ramen för svenskundervisningen. Fler lärare med behörighet i svenska som andra språk behöver också rekryteras och den kompetens som finns omhändertas. Det finns en utmaning att få bästa möjliga organisering av svenska som andraspråk på skolor med få elever som läser svenska som andraspråk, det är lättare vid enheter med större antal elever. Enheten för nyanländas lärande arbetar med utbildning och stöd till rektor i att organisera svenska som andraspråk och studiehandledning på modersmål.

En tillgänglig och inkluderande undervisning behöver utvecklas hos samtliga av huvudmannens enheter framför allt avseende tillgängliga lärmiljöer och att eleverna får den ledning och stimulans de har rätt till för att nå så långt som möjligt inom ramen för den ordinarie undervisningen. Andelen elever med beslut om undervisning i särskild undervisningsgrupp och andelen elever med beslut om anpassad studiegång har ökat den senaste femårsperioden. Enheternas analyser visar på att det finns ett arbete att göra med att utveckla undervisningen för att fler elever ska få förutsättningar att klara målen inom ramen för den ordinarie undervisningen. I detta ingår att lärare fortsätter att systematiskt utvärdera och utveckla undervisningen för att i största möjliga mån anpassa den efter elevers behov och kunskaper. Arbetet behöver ske hos varje lärare, i arbetslaget och i hela skolans arbete med att utveckla undervisningen. Huvudmannen stödjer enheterna bland annat genom att leda och handleda utifrån metoder för att arbeta förebyggande och främjande med utgångspunkt i Specialpedagogiska skolmyndighetens (SPSM) tillgänglighetsmodell. Genom en kvalitetsgranskning genomförd av Skolinspektionen har huvudmannen identifierat behov av att huvudmannens grundsärskolor (anpassad grundskola från och med 2 juli 2023) utveckla samverkan mellan lärare rörande bedömning och betyg-sättning utvecklas i syfte att utveckla likvärdighet, bedömarkompetens och samsyn i frågor som rör bedömning.

Samarbetet mellan elevhälsa, lärare och andra pedagoger behöver utvecklas för att bli ännu mer ändamålsenligt med fokus på tvärprofessionella analyser och en tydlig rollfördelning.

Det finns i dagsläget välfungerande och utvecklade rutiner för att arbeta åtgärdande. Det hälsofrämjande och förebyggande arbetet behöver utvecklas, dels insatserna som sådana, också med fokus på att få till organisation där alla på hela skolan ser elevhälsoarbetet som ett gemensamt ansvar utifrån respektive yrkesroll.

Utformningen av särskilt stöd behöver utvecklas, framförallt det stöd som ges i särskild undervisningsgrupp. Flera av de eleverna som har särskilt stöd i form av särskild undervisningsgrupp har låg målpuppfyllelse, trots att stora resurser riktas till dessa särskilda undervisningsgrupper. Det är därför angeläget att ett analys- och uppföljningsarbete av de särskilda undervisningsgrupperna genomförs. Huvudmannen behöver stödja enheterna i arbetet med särskilt stöd, framför allt kopplat till särskilda undervisningsgrupper och uppföljningen av dessa beslut men också särskilt stöd generellt. Vidare behöver processen utvecklas med att stärka elevhälsans tvärprofessionella analyser samt stärka rutiner för att tidigt identifiera elevers behov av extra anpassningar och stöd bland annat med hjälp av kartläggningsmaterialet i förskoleklass och bedömningsstödet i årskurs 1.

Det särskilda stödet i form av åtgärdsprogram ökar med stigande ålder, i de högre årskurserna finns en större andel åtgärdsprogram. Barn- och ungdomsförvaltningen behöver utveckla de tidiga insatserna i syfte att fånga upp elevers stödbehov tidigare, redan i förskoleklass och de lägre årskurserna. För att kunna sätta in insatser tidigare behöver rutinerna för att fånga upp elevernas kunskaper tidigt på respektive skola, i det arbetet är förskoleklassens kartläggningsmaterial och bedömningsstöd i årskurs 1 viktiga verktyg. Huvudmannen stöttar enheterna efter behov med att utforma organisering av att genomföra och utforma strukturer för att analysera dessa.

Fritidshemmen har utvecklat systematiska analyser där samtliga fritidshem beskriver den undervisningen som bedrivits. Några fritidshem har börjat utveckla analyserna och beskrivningarna av elevernas lärande och utveckling utifrån den undervisning som genomförts. För att säkerställa att eleverna får den undervisning som de har rätt till behöver analysarbetet fortsätta att i större utsträckning fokusera på vad eleverna har lärt sig och koppla det till den undervisning som bedrivits. Vidare behöver huvudmannen stödja enheterna med att förskoleklass, grundskola och fritidshem utvecklar former för att komplettera undervisningen mellan de olika verksamhetsformerna i syfte att bilda en helhet för eleverna med gemensamma lärandemål. Detta sker bland annat genom de två förstelärarna i fritidshem som utöver den skolan de arbetar på också stödjer den förvaltningsgemensamma utvecklingen av fritidshemmet.

Vidare behöver arbetet fortgå på enheterna där varje enskild lärare, arbetslag och skola är förtrogna med systematiskt kvalitetsarbete som förhållningssätt och metod. Målet är att den ständigt pågående processen med att utvärdera och analysera undervisningen är en del av respektive skolas kultur och bärande pedagogiska idé. Huvudmannen stödjer utvecklingen genom att tillsammans med enheterna ta fram verktyg för att analysera, planera och utvärdera den egna verksamheten. Detta anpassas efter de behov och styrkor för respektive verksamhet, detta sker till exempel genom stöd i processledning av enheten för stöd och utveckling.

3.3.3 Slutsatser

Huvudmannen behöver genomföra riktade insatser för att stärka enheternas förutsättningar för att utveckla undervisning att bli än mer tillgänglig. Det hälsofrämjande och förebyggande elevhälsoarbetet behöver stärkas för att tillgängliggöra undervisningen för alla elever. Detta kan ske genom att Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) tillgänglighetsmodell levandegörs och blir ett aktivt verktyg för att vidareutveckla undervisningen i syfte att möta alla elevers behov. Vidare behöver samarbetet mellan elevhälsa, lärare och andra pedagoger utvecklas för att bli ännu mer ändamålsenligt med fokus på tvärprofessionella analyser och en tydlig rollfördelning, med fokus på att det hälsofrämjande och förebyggande arbetet utvecklas med elevers lärande och måluppfyllelse i fokus.

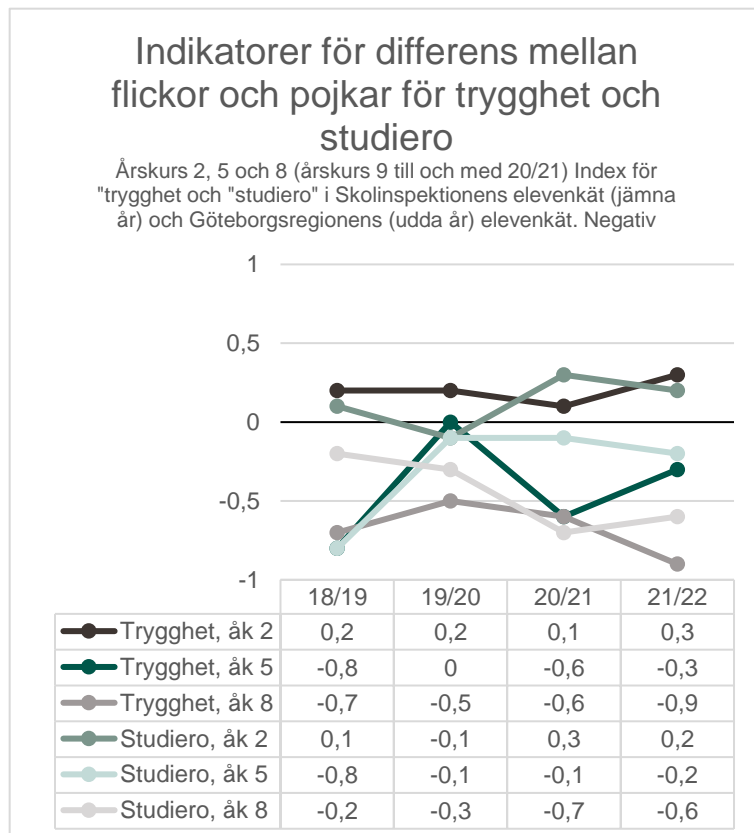
3.4. Utbildningen i Alingsås kommunala skolor ska vara likvärdig

Målsättning för respektive indikator anges utifrån en bedömning av en godtagbar lägstanivå verksamhetsåret 25/26, då delmålet ska utvärderas. För de indikatorer som har numeriskt värde är 2020 års värde målvärdet.

Det finns en bristande likvärdighet avseende kön, där pojkar i högre utsträckning än flickor upplever trygghet och studiero. Det finns skillnader mellan flickors och pojkars måluppfyllelse som ökar ju äldre eleverna blir. Flickor har generellt högre måluppfyllelse vad gäller kunskaper i jämförelse med pojkar. Motsatt förhållande finns dock för andel elever som är behörig till yrkesprogram på gymnasiet där större andel pojkar är behöriga i jämförelse med flickor. Indikatorerna visar fortsatt bristande likvärdighet vad gäller skolornas kompenserande uppdrag för elevernas socioekonomiska förutsättningar i både årskurs 6 och årskurs 9. Det finns ingen tydlig samvariation i fråga om fritidshemmets måluppfyllelse och skolans socioekonomi.

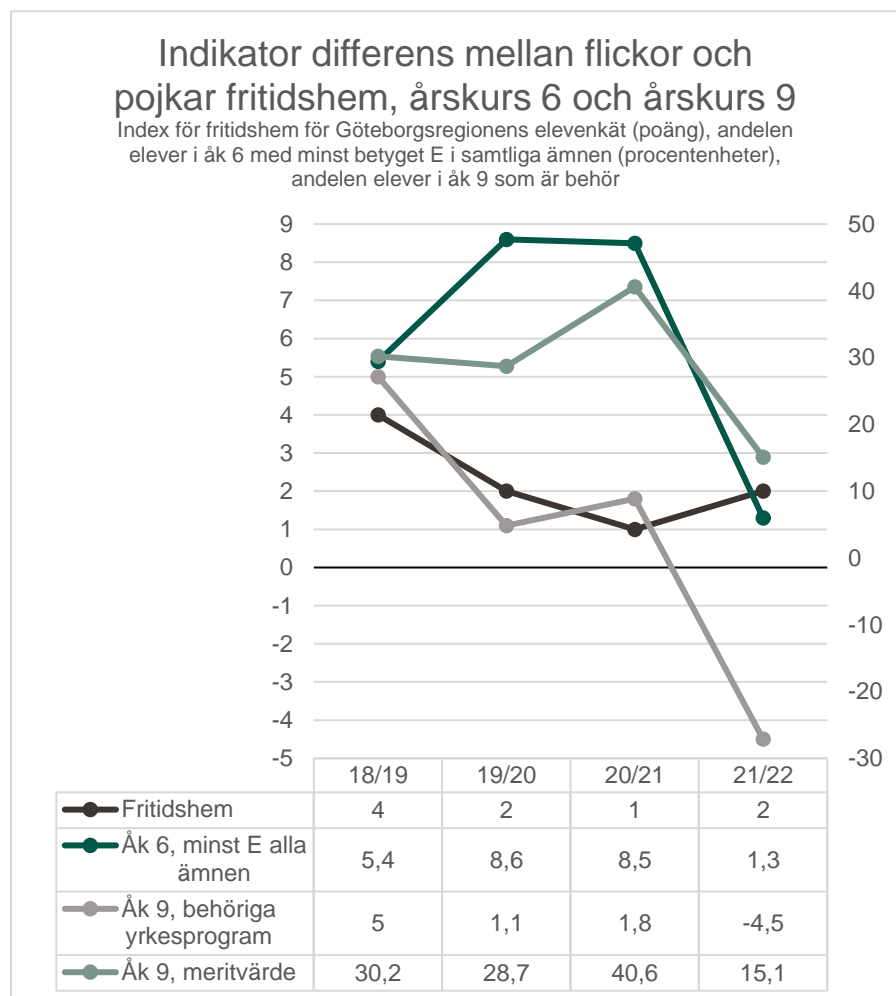
Indikatorer för differens mellan flickor och pojkar för trygghet och studiero

Det finns en viss differens mellan gruppen flickor och gruppen pojkar, den är som störst i årskurs 8. I årskurs 2 är det gruppen flickor som upplever mest trygghet och studiero medan det i årskurs 5 och 8 är gruppen pojkar som upplever mest trygghet och studiero. Målet är att det inte ska vara någon differens mellan gruppen flickor och gruppen pojkar. Det finns ingen tydlig trend för utveckling över tid för värdena.

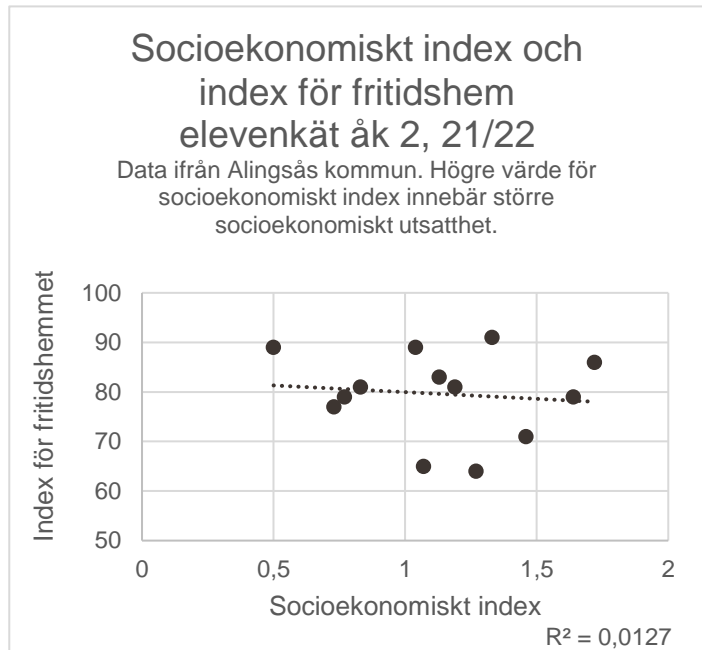
Indikator differens mellan flickor och pojkar fritidshem, årskurs 6 och årskurs 9

För indikator för fritidshemmet kan det inte påvisas någon differens mellan gruppen flickor och gruppen pojkar i fritidshemmet. I årskurs 6 och för meritvärdena i årskurs 9 finns det en differens till gruppen flickors fördel. Rörande andelen elever behöriga till yrkesprogram är differensen till gruppen pojkars fördel. Detta tvärtom mot hur det varit åren dessförinnan. Målet är att det inte ska vara någon differens mellan gruppen flickor och gruppen pojkar. Värdet för skillnader i andel behöriga till gymnasiet har minskat över tid men visar för 21/22 en ökning till fördel för pojkar istället för flickor. I övrigt finns ingen tydlig trend för utveckling över tid för värdena. Skillnader i värdet för fritidshemmet minskar generellt över tid men ökar 21/22 i jämförelse med tidigare år.

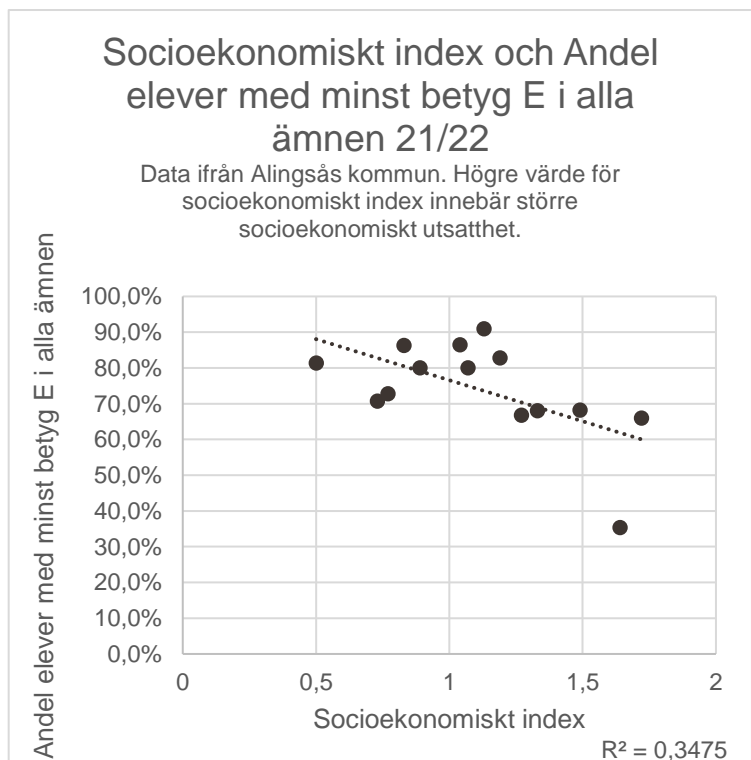
Indikator för socioekonomisk samvariation för fritidshem

Målet är i hög grad uppnått. Det finns i stort sett igen samvariation mellan fritidshemmen och den socioekonomiska sammansättningen. Målet är en minimal samvariation.

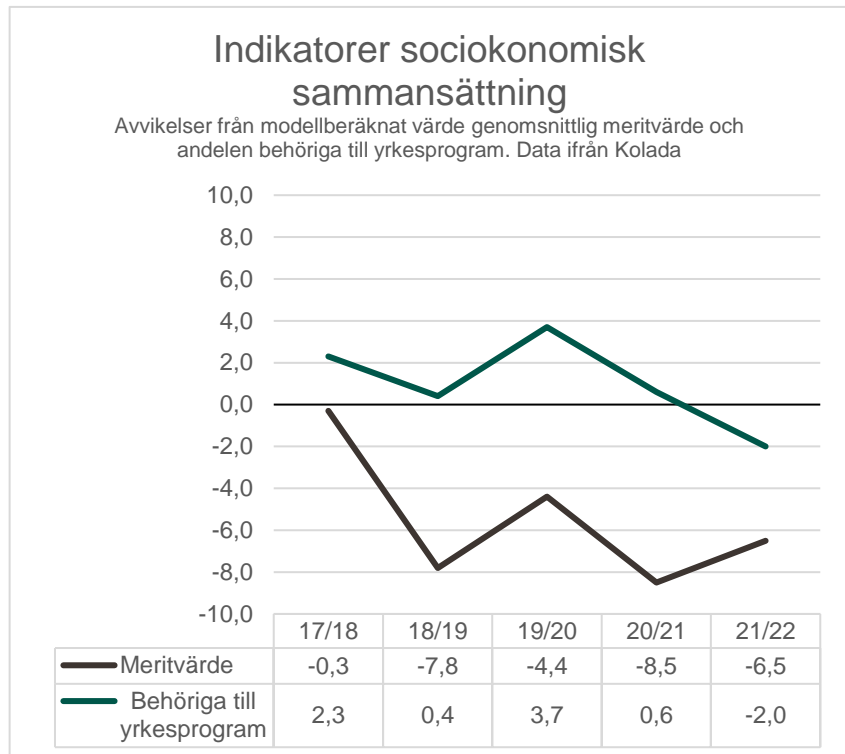
Indikator för socioekonomisk samvariation för årskurs 6

Målet i låg grad uppnått. Det finns tydlig samvariation mellan andel elever som når minst betyg E i alla ämnen och den socioekonomiska sammansättningen. Målet är en minimal samvariation.

Indikator för socioekonomisk samvariation för årskurs 9

För de båda modellberäknade nyckeltalen ligger Barn- och ungdomsförvaltningen under det förväntade resultatet. Målet är en positiv avvikelse.

3.4.1 Effekter av beslutade insatser

I föregående års verksamhetsuppföljning beslutades om ett antal insatser på huvudmannanivå. Nedan beskrivs effekten av insatserna i relation till delmålet ”Utbildningen i Alingsås kommunala skolor ska vara likvärdig”

Insats: I fråga om det systematiska kvalitetsarbetet vidareutveckla arbetet med att formulera mål och särskilja dessa från aktiva åtgärder och insatser och likaså skillnaden mellan att beskriva resultat och analys i syfte att stärka undervisningen och skapa tillgängliga lärmiljöer.

Den analytiska förmågan har stärkts i hela förvaltningen, liksom förmågan att formulera mål och skilja dem ifrån aktiva åtgärder och insatser inom kunskapsresultaten. Skolorna genomför jämförelser till viss del mellan pojkar och flickor, och mellan klasser. Dessa jämförelse behöver utvecklas med analys om orsakerna till eventuella skillnader. De skolor som har ökande resultat har i regel kommit längre med att systematiskt analysera undervisningen och vidta åtgärder för ökad måluppfyllelse.

Insatsen behöver fortgå.

Insats: Stärka rektors mandat och ansvar för att utveckla rektors ledarskap med fokus på att leda och organisera för lärande. Bland annat genom att vidareutveckla rektors inre organisation med utgångspunkt i ett distribuerat ledarskap och en bärande pedagogiska idé.

De flesta skolor har en dokumenterad arbetsorganisation, där mycket rutiner, roller och mötesstrukturer finns och är implementerade. Det finns fortsatt ett arbete med att arbeta analytiskt och strategiskt med utveckling. Arbetet med att formulera en bärande pedagogisk idé är i ett initieringsskede. Rektors ledarskap är en viktig del i att forma skolor av hög kvalitet. Vid de enheter där det finns ett långsiktigt arbete över tid med att leda för lärande och att organisera för lärande finns bättre förutsättningar för att utveckla verksamheten. Vid de enheter där rektor och övrig personal använder kvalitetsarbetets analyser av elevers behov för planering och organisering av undervisningen nås också förväntad (modellberäknad) nivå av måluppfyllelse.

Insatsen behöver fortgå.

Insats: Arbeta för att säkra kompetensförsörjningen av legitimerad och utbildad personal för att elever i högre grad ska ha en likvärdig tillgång på behöriga pedagoger

Ett arbete med att ta fram en kompetensförsörjningsstrategi för hela Barn- och ungdomsförvaltningen är påbörjad.

Insatsen behöver fortgå.

Insats: Stödja rektor i att stärka samverkan mellan fritidshem, förskoleklass och skola i syfte att utveckla undervisningens kvalitet och organisera för god helhet för elevens skoldag.

På några skolor har de tre verksamheterna en högre grad av samverkan. Där planeras undervisningen i större utsträckning efter läroplanen och de olika verksamheterna kopplas ihop. En hela-skolan-ansats har påbörjats på skolorna, men generellt behöver det utvecklas mer.

Insatsen behöver fortgå.

Insats: Stödja rektor i att utveckla samverkan på enheterna rörande elevhälsoarbete i syfte ännu större utsträckning arbeta hälsofrämjande och förebyggande.

Ett arbete har påbörjats. En pågående process med att justera fördelningen och bemanningen inom elevhälsan för att möta enheternas behov utifrån elevernas förutsättningar pågår. Elevhälsan är i större utsträckning en aktiv del av hela skolans hälsofrämjande och förebyggande arbete.

Insatsen behöver fortgå.

Insats: Fortsätta att stödja rektor i att organisera undervisningen i svenska som andraspråk som en del i att säkerställa en likvärdig utbildning.

Viss effekt kan skönjas då enheterna lyckas bättre med att organisera SVA-undervisning utifrån behörigheter. Utmaningar kvarstår dock kring att organisera likvärdig utbildning för de elever som läser svenska som andraspråk.

Insatsen behöver fortgå.

Insats: Utveckla strukturer för att följa upp och analysera arbetet med särskilt stöd i syfte att säkerställa en likvärdig utbildning.

Insats är påbörjad.

Insatsen behöver fortgå.

Insats: Utveckla resultatbeskrivningar för att i ännu större utsträckning också analysera skillnaderna i resultat för gruppen flickor och gruppen pojkar.

Jämförelser görs till viss del mellan pojkar och flickor men analys om orsakerna till eventuella skillnader behöver utvecklas. Huvudmannen ser ingen effekt av insatsen än, varse sig på enhetsnivå eller huvudmannanivå.

Insatsen behöver fortgå.

Insats: Utveckla det sätt som socioekonomiska förutsättningar beskrivs, för att kunna beskriv i vilken utsträckning och på vilket sätt enheternas socioekonomiska förutsättningar ser ut.

Huvudmannen har i dialog med enheterna tydliggjort rektors möjlighet i relation till likvärdighetens tre dimensioner där kvaliteten i förskolans respektive skolans processer är rektors mandat och ansvar. På så sätt tydliggörs rektors mandat att påverka processkvaliteten i elevernas måluppfyllelse.

Insatsen behöver fortgå.

3.4.2 Analys

Utbildningen i Alingsås kommunala skolor behöver fortsatt utvecklas för att bli mer likvärdig. Skillnaden mellan pojkars och flickors meritvärde har minskat, vilket förklaras av att flickors meritvärde har sjunkit påtagligt och att pojkars meritvärden höjts något. Även om differensen är mindre har måluppfyllelsen totalt sett blivit lägre. De åren som har högre måluppfyllelse är differens mellan gruppen flickor och gruppen pojkar mindre.

Generellt är det en liten differens mellan gruppen flickor och gruppen pojkar rörande de olika ämnena, det är några få ämnen som har tydligt mönster rörande differens mellan andelen flickor och pojkar som fått minst betyg E. För årskurs 6 är det en påtaglig differens till flickors fördel när det kommer till svenska (11 procentenheter) och svenska som andra språk (10 procentenheter). I årskurs 9 finns en differens på 4 procentenheter respektive 5 procentenheter till pojkars fördel, vilket är avvikande då gruppen flickor tidigare år haft en högre måluppfyllelse.

Pojkar är överrepresenterade i andelen pågående åtgärdsprogram, för såväl verksamhetsåret 21/22 som tidigare år. Under motsvarande period har andelen pojkar lägre måluppfyllelse än gruppen flickor, undantaget några nyckeltal ett par av åren. Då Zimmerman i "Nya vägar till en likvärdig skola" (2022) menar att det i regel är den språkliga förmågan som behöver utvecklas för gruppen pojkar men även anpassningar och särskilt stöd är viktiga faktorer. Zimmerman hänvisar till studier som visar att pojkar deltar och anstränger sig så länge de behärskar uppgifterna och att det är först när det blir svårt som de visar på "anti-plugg"-beteende genom att uttrycka skolarbetet som tråkigt eller töntigt. Av den anledningen är det avgörande att göra uppgifterna mer begripliga. Forskning visar att det ger effekt dels genom att pojkar klarar av ämnena bättre och dels för att regelbrytande beteenden minskar. Mot bakgrund av måluppfyllelsen i svenska för gruppen pojkar kan det finnas anledning att undersöka huruvida arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd kan utvecklas generellt och arbete med åtgärdsprogram mer specifikt.

Arbetet med att organisera undervisningen för svenska som andraspråk har givit viss effekt där fler elever får undervisning av legitimerade lärare i svenska som andraspråk och studiehandledning på modersmålet. Detta arbete behöver fortgå, men det finns utmaningar kopplat till organiseringen om en enskild skola har få elever som läser enligt svenska som andra språk. Det är utmanande att organisera för att ge elever den undervisning de har rätt till också utifrån svårigheten i att rekrytera personal som har legitimation och behörighet för svenska som andraspråksundervisning. Vidare behöver undervisning utvecklas för att möta flerspråkiga elever i större utsträckning bland annat genom ett interkulturellt perspektiv och studiehandledning samt att flerspråkighet ses som en tillgång vid rekrytering av personal. Enheten för nyanländas lärande stödjer enheterna genom rådgivning och utbildning i dessa frågor.

Det finns ett visst samband mellan en hög andel legitimerade lärare och en minskad differens i måluppfyllelse mellan gruppen flickor och gruppen pojkar. Det finns ett behov av att utveckla likvärdighet kopplat till tillgången på legitimerad och behörig personal, både avseende skola och fritidshem. Socioekonomiskt missgynnade skolor har en lägre andel legitimerade lärare och behörig personal och legitimerade lärare är en viktig faktor för det kompensatoriska uppdraget. Insatser riktade för att säkra kompetensförsörjningen av

legitimerad och utbildad personal för att elever i högre grad ska ha en likvärdig tillgång på behöriga pedagoger behöver intensifieras. Barn- och ungdomsförvaltningen har för avsikt att utforma en kompetensförsörjningsstrategi under verksamhetsåret 22/23 som bland annat syftar till att stärka en likvärdig tillgång till legitimerad och behörig personal.

Skolorna får resurser riktade baserat på socioekonomisk sammansättningen. Skolorna behöver identifiera vilken organisation och särskilda satsningar som enheten behöver prioritera. Organisationens strukturer och det pedagogiska ledarskapet behöver utgå från elevernas behov för att identifiera och vidta rätt typ av åtgärder. När rektor leder och organiserar för lärande finns förutsättningarna för rektor att arbeta med skolans inre likvärdighet där resurserna sätts in där de största behoven finns. Detta kan ske till exempel genom två lärare per klass, förstärkt språkutveckling genom speciallärare eller förstärkt lovskola.

3.4.3 Slutsatser

Barn- och ungdomsförvaltningen behöver fortsätta att stärka enheterna i skolutveckling. Det finns behov av att generellt öka kompetensen gällande strukturella aspekter såsom kön, socioekonomiska förutsättningar och skillnader mellan klasser för att utveckla skolornas strategiska arbete. Utbildningsinsatser sker kontinuerligt men området är stort och komplext och behöver fortgå. Det är framför allt genom insatser riktade för att utveckla den språkliga förmågan oss eleverna som kommer att vara avgörande. Där det dels handlar om att sätta in tidiga insatser, både åtgärdsprogram och dels olika typer av anpassningar, och dels handlar det om att utveckla all undervisning för att vara språkutvecklande.

4. Sammanfattning, strategier och utveckling på huvudmannanivå

Hela förvaltningens ansvarsområde präglas av ett livslångt lärande och resultaten för årskurs 9 är summan av förskolans, förskoleklassens, fritidshemmets, grundskolans och grundsärskolans (from. 2 juli 2023 anpassad grundskola) samlade arbete utifrån respektive ansvarsområde och uppdrag. Huvudmannens uppföljning och analys är tidigare beskriven utifrån förskola och skolans samtliga verksamhetsformer. I detta avslutande kapitel presenteras och analyseras huvudmannens samlade resultat där behov om fortsatta och nya insatser presenteras.

4.1. Ökad måluppfyllelse och likvärdighet

Gemensamt för nuläget i både förskola och skola är att verksamheterna präglas av hög grad av trygghet. Vårdnadshavare till barn i förskolan uttrycker stor nöjdhet inom området som rör förskolans arbete med normer och värden där indikatorer för trygghet finns. I de elevenkäter som genomförs i skolan förstärks bilden av hög grad av trygghet. Andel elever med hög frånvaro fortsätter att öka. Huvudmannen kan tillsammans med enheterna konstatera att den förhållandevis höga frånvaron beror framförallt på covid-19-pandemin. Frånvaro orsakas av en lägre tolerans för förkylningssymptom men utgörs till viss del även av beviljade ledigheter för resor samt faktorer i skolan såsom otillgängliga lärmiljöer som inte lyckas möta alla barn- och elever utifrån deras behov. Flera enheter har konstaterat att elever tenderar till att bli frånvarande vid de tillfällen undervisning sker på annan skola, såsom vid språk- eller hemkunskapsundervisning.

Måluppfyllelsen är varierande i förskolans resultat. Resultaten av förskoleklassens kartläggningmaterial tillsammans med de något lägre värdena som både vårdnadshavare och personal uppvisar för läroplansområdet "omsorg, utveckling och lärare" visar på behov av utveckling. I förskolans förståelse av resultaten konstateras att uppföljning på individnivå behöver utvecklas, i skolan är det bedömning och analys på gruppnivå som behöver utvecklas. Måluppfyllelse i åk 6 är på likartade nivåer i jämförelse med föregående år (om än någon procentenhet lägre). Vid hälften av enheterna noteras en ökad måluppfyllelse. Måluppfyllelsen i åk 9 är något längre än de indikatorer för delmålen som huvudmannen beslutat om. Meritvärde har sjunkit med några poäng från förra året, en sänkning av andelen elever med behörighet till gymnasiet kan också konstateras i jämförelse med föregående år. Andel elever med minst betyget E i alla ämnen avviker desto mer från det delmål som huvudmannen mäter ifrån. Vid många enheter finns det svårigheter vad gäller att identifiera och analysera måluppfyllelsen i relation till undervisningens kvalitet och genomförande. De flesta

enheter har organiserat och skapat strukturer för att bedriva kvalitetsarbete men behöver fortsatt verktyg för hur undervisningen kan analyseras och utvecklas.

Genomgående konstaterar enheterna en minskad måluppfyllelse rörande barns- och elevers språkutveckling. Från förskolan till årskurs 9 behöver den språkliga förmågan stärkas. Detta blir tydligt i måluppfyllelse för praktiskt-estetiska ämnen då måluppfyllelsen är som högst i dessa ämnen (idrott och hälsa undantaget). Kraven på språklig förmåga är inte lika höga som i de teoretiska ämnena. Det är en del av en nationell trend där läs- och skrivförmåga har försämrats. Den språkliga förmågan hänger tätt samman med socioekonomiska förutsättningar och är därför ett av de områden som är allra viktigast att sätta in tidiga kompenserande insatser i syfte att stärka likvärdig utbildning.

Gruppen flickor har generellt högre måluppfyllelse än gruppen pojkar samtidigt som pojkar har högre andel åtgärdsprogram. Med stöd i forskning rörande skillnader mellan pojkar och flickor finns det anledning att vara fortsatt nyfiken på hur undervisningen på varje enhet organiseras för att göras tillgänglig och begriplig för alla elever. Huvudmannen har under senaste år haft särskilt fokus på att undersöka och analysera undervisningen. Fokus har kommit att handla om strukturer och organisation för att utveckla kvaliteten i undervisningen. En tillgänglig och inkluderande undervisning bygger på att varje lärare, både enskilt och inom ramen för det kollegiala lärandet, undersöker och utvecklar undervisningen utifrån den aktuella barn- eller elevgruppens förmågor, utmaningar och styrkor. En viktig förutsättning för att utveckla undervisningen är behörig och utbildad personal. Mellan huvudmannens enheter finns en ojämn fördelning av behöriga lärare där de enheterna med lägre andel behöriga lärare också har lägre måluppfyllelse. Flertalet av enheterna med lägre måluppfyllelse och mindre andel behöriga lärare har också mindre gynnsamma socioekonomiska förutsättningar.

Huvudmannens skolstruktur med många mindre enheter bidrar till att den bostadssegregation som delvis finns i kommunen förstärks genom det fria skolvalet och det faktum att de flesta familjer väljer den skola som finns närmast hemmet. Huvudmannen omfördelar resurser mellan enheter för att kompensera för de olika förutsättningar som detta skapar men konstaterar att fördjupande analyser av resursanvändning inom enheten är nödvändigt för att följa upp och stödja enheterna i det kompensatoriska uppdraget.

4.2. Strategier och insatser

Kunskapen om vad som krävs för skolutveckling är idag bred och väl grundad i såväl svensk som internationell forskning. De studier som gjorts ger en samstämmig bild av vilka faktorer och förutsättningar som krävs för att nå framgång. Sveriges kommuner och regioner (SKR 2019) har i en översikt gjort en sammanfattning av de huvudsakliga budskapen från aktuell skolforskning som visar på att framgångsrika skolkommuner har bra ledare, tillit i styrkedjan och att elevers måluppfyllelse följs upp i hela styrkedjan. Ytterligare kännetecken är att skickliga lärare lyfts fram, att det finns tydlig ansvarsfördelning och höga förväntningar, att elever i behov av stöd fångas upp samt att det finns samsyn och enighet om verksamhetens mål. Det finns inga enkla eller snabba lösningar utan SKR konstaterar att framgång kräver

långsiktighet och helhetsperspektiv vilket också stöds av Blossing (2008) som menar att det tar 5-8 år att skapa en bestående förändring. Ytterligare en aspekt för att alla barn och elever ska kunna fullfölja sina studier är tidigt samordnade insatser där barn och unga ska få stöd i ett tidigt skede av en ogynnsam utveckling. Tidiga samordnade insatser betyder att personal från förskola och skola, hälso- och sjukvård och socialtjänst arbetar tillsammans och samordnar för att skapa en helhet kring insatser för barn och unga som är i behov av stöd från flera aktörer. Med utgångspunkt från forskning om framgångsfaktorer och analyser av huvudmannens nuläge har Barn- och ungdomsnämnden beslutat om ett antal insatser som kan beskrivas utifrån tre övergripande strategier: Undervisningens kvaliteter och tillgänglighet och rektors mandat och ansvar. Inom ramen för dessa strategier finns ett antal insatser vars effekter beskrivs i relation till respektive delmål. Huvudmannen har identifierat kompetensförsörjning som en övergripande strategi för att öka måluppfyllelsen där behov av vissa insatser är identifierade men de huvudsakliga insatserna hitintills ryms inom den kompetensförsörjningsstrategi som förvaltningen arbetar med.

4.2.1 Stärka rektors mandat och ansvar

Rektor har ett omfattande uppdrag som regleras i lag, läroplan och andra styrdokument, där några av de centrala områdena är att leda utvecklingen av undervisningen, följa upp resultat, agera pedagogiska ledare samt att leda förskollärares och lärares lärande. Rektors organisering av enheten och resursfördelningen ska utgå ifrån barns och elevers behov och andra lokala förutsättningar. Detta ligger även i linje med Alingsås kommuns styrmodell där beslut ska fattas på lägsta ändamålsenliga nivå. Barn- och ungdomsnämnden genom förvaltningsledningen stödjer rektorer i att organisera utifrån modellen med ett distribuerat ledarskap där rektorerna har medledare som tillsammans med rektor leder samt att arbetet utgår ifrån tillit till yrkesgruppernas professionella omdöme. Rektors ledarskap är en viktig del i att forma skolor av hög kvalitet. Med ett stärkt mandat och ansvar ger rektor goda förutsättningar för att leda och genomföra ett utvecklingsarbete av god kvalitet (Skolinspektionen 2012). Utvecklingsinsatser som genomförs behöver vara förankrade i analysen av varje förskolas eller skolas nuläge där rektor ansvarar för att insatserna är konkreta och förankrade hos personalen. På motsvarande sätt behöver personalens kompetensutveckling utgå från verksamhetens behov och ska främja de anställdas uppdrag så att barn och elever lättare når utbildningens mål. Vid de enheter där det finns ett långsiktigt arbete över tid med att leda för lärande och att organisera för lärande finns bättre förutsättningar för att utveckla verksamheten.

Följande insatser är beslutade:

- Stödja enheternas arbete med att utveckla strukturer för hållbara arbets- och utvecklingsorganisationer med utgångspunkt i ett distribuerat ledarskap
- Stödja enheterna i att utveckla en bärande pedagogisk idé på respektive enhet
- Stödja skolenheterna i att stärka samverkan mellan fritidshem, förskoleklass och skola

- Stödja enheterna utveckla samverkan på enheterna rörande barn- och elevhälsoarbete
- Stödja enheterna i att analysera av enhetens socioekonomiska struktur för att på så sätt utveckla förskolans respektive skolans inre organisation så att den i högre grad kompenserar för elevers olika förutsättningar
- Stödja skolenheterna i att organisera undervisningen i svenska som andraspråk som en del i att säkerställa en likvärdig utbildning

Effekter av beslutade insatser

De flesta förskolor och skolor har en dokumenterad arbetsorganisation där mycket rutiner, roller och mötesstrukturer är kända och välfungerande. Utvecklingsbehov kvarstår vad gäller utvecklingsorganisation på respektive enhet där enhetens analytiska och strategiska utvecklingsarbete sker. Huvudmannen stödjer enheterna med att utveckla inre organisation som kan möta upp barn- och elevhälsans förtydligade roll i fråga om systematiskt kvalitetsarbete. I och med förändrad lagstiftning behöver barn- och elevhälsan i större utsträckning vara en aktiv del i det systematiska kvalitetsarbetet vid varje enhet. Huvudmannen har genom den förändrade teamorganisationen organiserat för att ge rektor bättre förutsättningar att leda barn- och elevhälsa dels kopplat till utveckling av undervisning och tillgängliga lärmiljöer genom ett hälsofrämjande och förebyggande arbete.

Arbetet med att formulera en bärande pedagogisk idé är i ett initieringsskede, där förvaltningen inför starten av verksamhetsåret har fokuserat på det gemensamma ledarskapet i förvaltningen utifrån Alingsås kommuns vision och vikten av varje enhets bärande pedagogiska idé. En hela-skolan-ansats har påbörjats på skolorna, men generellt behöver den utvecklas mer. På några enheter har de tre verksamheterna, fritidshem, förskoleklass och skola, högre grad av samverkan. Där planeras undervisningen i större utsträckning efter läroplanen och de olika verksamheterna samverkar gemensamt för elevernas målfyllelse. Vid de enheter som leds och organiseras med utgångspunkt från elevernas hela dag arbetar all pedagogisk personal tillsammans i större utsträckning.

Huvudmannen har tydliggjort hur förskolor och skolors förutsättningar påverkas av socioekonomi, skolstruktur och lokalförsörjning. Huvudmannen har i dialog med enheterna tydliggjort rektors möjlighet i relation till likvärdighetens tre dimensioner där kvaliteten i förskolans respektive skolans processer är rektors mandat och ansvar. I detta ingår att stärka undervisningens kvalitet och tillgänglighet genom att exempelvis organisera en hållbar undervisning i svenska som andraspråk eller analysera undervisningen och vidta åtgärder för att utjämna skillnader mellan pojkar och flickor.

4.2.2 Stärka undervisningens kvalitet och tillgänglighet

En undervisning av hög kvalitet och som är tillgänglig för alla barn och elever är en avgörande förutsättning för att alla ska nå målen med utbildningen. För att varje pedagog ska utveckla undervisningen krävs både eget och kollegialt lärande om undervisningens framgångsfaktorer. Rektor har ett ansvar för att leda pedagogernas lärande och för att rektor ska kunna leda och organisera verksamheten behöver rektor olika underlag för att följa barns och elevers måluppfyllelse. Varje rektor ansvarar för att det finns strukturer för detta och att utvecklingsarbete sker för att öka undervisningens kvaliteter vid varje enhet. I huvudmannens arbete med att analysera och vidta åtgärder för att öka måluppfyllelsen använder huvudmannen enheternas analyser för att förklara och förstå orsaken till måluppfyllelsen. Enheternas analyser utgör en stor del av de underlag som huvudmannen använder inför beslut om åtgärder eller insatser. Det behövs en samsyn om förskolans och skolans utveckling där innehåll väger tyngre än systemet som sådant. Det är därför avgörande att hela styrkedjans arbete präglas av att utveckla undervisning av hög kvalitet utifrån barns och elevers behov. På så sätt har undervisningen förutsättningar att verka kompensatoriskt. Ledarskapet för förskola och skola på alla nivåer i styrkedjan behöver inriktas mot att undervisningen ska ha så goda förutsättningar som möjligt att ständigt utvecklas.

Följande insatser är beslutade:

- Stödja enheterna i att utveckla ett systematiskt kvalitetsarbete med fokus på analys och målsättning för att utveckla respektive enhet.
- Stödja förskolenheterna i att fortsätta att utveckla och organisera för minskade barngrupper.
- Stödja enheterna i att utveckla barn- och elevhälsoarbetet i syfte att i ännu större utsträckning arbeta hälsofrämjande och förebyggande samt följa upp och analysera arbetet med särskilt stöd.
- Stödja enheterna i att stärka den pedagogisk dokumentationen för att ytterligare utveckla undervisningens kvaliteter.
- Fortsätta att utveckla det skolsociala teamet i syfte att stötta samtliga enheter i arbetet med ökad skolnärvaro.
- Stödja skolenheterna i att organisera undervisningen i svenska som andraspråk som en del i att säkerställa en likvärdig utbildning.
- Förvaltningen ska utveckla metoder för att fånga nuläget i förskolan med hjälp av självskattning.

Effekter av beslutade insatser

Den analytiska förmågan har stärkts i hela förvaltningen, liksom förmågan att formulera mål och skilja dem ifrån aktiva åtgärder och insatser. Förvaltningen konstaterar att utveckling skett i det pedagogiska ledarskapet för att leda pedagogernas lärande. Ett resultat är att

pedagogernas lärande tar sikte på att utveckla undervisningen kopplat till barns och elevers behov. Samtliga förskolor har genomfört självskattning av enhetens verksamhet och kvalitet och har använt dessa som underlag för att analysera och utveckla verksamheten.

Ytterligare verktyg för att stärka undervisningens kvalitet är pedagogisk dokumentation där Barn- och ungdomsförvaltningens dokumentationssystem Unikum används. Det finns behov av gemensamt dokumentationsspråk och arbetssätt för pedagogisk dokumentation. Insatsen är initierad men det är för tidigt att se effekter av insatsen.

Med anledning av Covid-19-pandemin avstannade delar av förvaltningens utvecklingsarbeten däribland arbetet med minskade barngrupper. Förvaltningen har återupptagit utvecklingsarbetet i och med starten av verksamhetsåret 22/23. Arbetet för att utveckla minskade barngrupper och mindre sammanhang för undervisning för barn i förskolan utgör också en viktig del av de förändrade arbetssätt som krävs för att möta framtidens kompetensförsörjningsutmaningar.

Huvudmannen har fortsatt att stödja enheterna med att utveckla undervisningen i svenska som andraspråk, där en viss effekt kan skönjas då allt fler enheter lyckas bättre med att organisera och planera undervisning utifrån behörigheter. Utmaningar kvarstår dock kring att organisera likvärdig utbildning för de elever som läser svenska som andraspråk. En utveckling har också skett av analysen kopplat till skillnaden i måluppfyllelse mellan gruppen flickor och gruppen pojkar, där jämförelser görs till viss del mellan pojkar och flickor men analys om orsakerna till eventuella skillnader behöver utvecklas.

Arbetet med att utveckla barn- och elevhälsans förebyggande och främjande arbete har fokuserat på rektors förutsättningar och möjligheter att leda elevhälsoarbetet och organisation för elevhälsan. Detta har skett genom upprättandet av en gemensam barn- och elevhälsoplan och förändringar i teamorganisationen där huvudmannen stärkt förutsättningarna för arbetet. Elevhälsokompetens i skolans utvecklingsarbeten stärks ytterligare där lagstiftningen förtydligar att barn- och elevhälsan i ännu större utsträckning ska vara en del av det systematiska kvalitetsarbetet.

Det skolsociala teamet har genomfört ett riktat arbete för en mindre grupp elever med problematisk skolfrånvaro. Arbetet med frånvaron har inte haft effekt på helhet, men spelat roll för de enskilda eleverna. Det är framförallt stöd och stöttning i hemmen som varit viktigt och det har därför funnits ett behov av att justera huvudmannaskapet. Beslut har fattats om ett delat huvudmannaskap mellan Socialnämnden och Barn- och ungdomsnämnden som ska göra insatsen mer ändamålsenlig och att teamet ska ha andra verktyg att arbeta tillsammans med vårdnadshavare. Insatsen behöver fortgå där enheterna fortsatt behöver stöd i arbetet med att utreda orsaker till elevers frånvaro och identifiera insatser för att öka skolnärvaro.

4.2.3 Säkra kompetensförsörjning

Den viktigaste resursen för att utveckla undervisningens kvalitet och tillgänglighet är utbildad och behörig personal. Nationellt är bristen på behöriga förskollärare och lärare stor och förväntas bli långvarig. För huvudmannens enheter finns utmaningar i varierande grad vad gäller tillgång till utbildad och behörig personal. Arbetet med kompetensförsörjning behöver vara systematiskt och långsiktigt för att kunna erbjuda barn och elever en likvärdig utbildning med hög kvalitet. För att främja en likvärdig utbildning krävs ett arbete i hela styrkedjan där såväl enhet som huvudman kontinuerligt analyserar måluppfyllelse i förhållande till respektive skolans och förskolans förutsättningar. I detta ingår bland annat analyser av:

- resursfördelningen så att verksamheter med särskilt svåra förutsättningar får tillgång till de mest erfarna och välutbildade förskollärarna och lärarna,
- förskolans och skolans organisation och arbetssätt och
- behovet av relevant kompetensutveckling.

Frågan om kompetensförsörjning är en gemensam utmaning för hela välfärdssektorn varför Alingsås kommun som arbetsgivare tagit initiativ till en kompetensförsörjningsstrategi. Det lokala arbetet för att säkra kompetensförsörjningen behöver präglas av en helhetssyn så att åtgärder på såväl kort som lång sikt tillsammans ökar möjligheterna att nå de gemensamma målen – ökad måluppfyllelse, en god arbetsmiljö och ett läraryrke som attraherar skickliga behöriga lärare.

Bristen på utbildad personal kommer att medföra stora konsekvenser för de barn och elever som inte får tillgång till pedagoger med den utbildning som krävs för att få undervisa. Förskollärares och lärares professionalism, kompetens och ledning har en avgörande roll vad gäller att ge barn- och elever en undervisning av hög kvalitet (Skolinspektionen 2012). I skolan är lärare som har både ämnes- och didaktisk kompetens avgörande för att varje elev ska kunna nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling och för att skapa de bästa förutsättningarna för lärande (Håkansson och Sundberg 2013).

Huvudmannen har inlett ett arbete för att säkra kompetensförsörjningen på kort och lång sikt. Det övergripande arbetet pågår med att ta fram en kompetensförsörjningsstrategi där förvaltningen formar insatser för kompetensförsörjning i relation till kommungemensamma insatser för arbetsgivaren som helhet.

Följande insatser är beslutade

- Arbeta för att säkra kompetensförsörjningen av legitimerad och utbildad personal för att barn och elever i högre grad ska ha en likvärdig tillgång på behöriga pedagoger.

Effekter av beslutade insatser

Kompetensförsörjningsfrågan är komplex, förvaltningen har inlett ett arbete med att formulera en kompetensförsörjningsstrategi.

4.3. Sammanfattande analys och slutsats

Måluppfyllelsen är god när det gäller barns- och elevers trygghet såväl i relation till huvudmannens målvärden som vid regionala och nationella jämförelser. Utvecklingen har varit positiv över tid. Måluppfyllelsen av kunskaper har för huvudmannen generellt haft en negativ utveckling över tid men i relation till övriga kommuner i Sverige når eleverna i Alingsås goda resultat. Barn- och ungdomsförvaltningen har en förändrad socioekonomisk sammansättning på helhet vilket innebär lägre förväntade resultat (modellberäknat) i år jämfört med tidigare år. Men hänsyn tagen till denna förändring finns det dock en minskning över tid, vilket gör att den förändrade socioekonomiska sammansättningen i barn- och ungdomsförvaltningens verksamheter inte är den enda förklaringen till de lägre resultaten. Måluppfyllelsen skiljer sig mellan enheter där närmare hälften av enheterna har måluppfyllelse för kunskaper som ökat över tid. Det är endast ett fåtal som har nedåtgående resultat över längre tid.

4.3.1 Likvärdighet

Det finns en samvariation mellan socioekonomiska förutsättningar vid enheterna och enheternas resultat. Förskolor och skolor med gynnsamma socioekonomiska förutsättningar tenderar också att ha högre måluppfyllelse varför likvärdighet inom barn- och ungdomsförvaltningen behöver stärkas. Socioekonomiska förutsättningar påverkar i vilken utsträckning barn når kravnivån i kartläggningsmaterialet i förskoleklass. Förvaltningen konstaterar utifrån genomförda analyser att det finns stora variationer i elevernas språkliga förmågor så som de mäts i kartläggningsmaterialet, skillnaderna samvarierar också tydligt med socioekonomiska förutsättningar där fler elever vid socioekonomiskt gynnade skolenheter klarar alla delar i materialet. Mönstret är det samma för matematik och matematiskt tänkande. Värt att poängtera är att det finns tecken på att huvudmannen arbetar kompensatoriskt då förklaringskraften i socioekonomisk struktur minskar i de högre årskurserna. Något förenklat kan det beskrivas som att utfallet i kartläggningsmaterialet för svenska till 76 procent förklaras av socioekonomiska faktorer vilket kan jämföras med andel elever som når minst betyg E i årskurs 6 där socioekonomiska förutsättningar förklarar 34 procent av resultatet.

I fråga om likvärdighet konstateras att skillnader mellan pojkars och flickors meritvärden har minskat, vilket förklaras av att flickors meritvärde har sjunkit påtagligt och att pojkars meritvärden ökat något. En minskad skillnad mellan pojkars och flickors meritvärden är en indikator för ökad likvärdighet men föga glädjande då det beror på att gruppen flickor har lägre meritvärden i jämförelse med tidigare år. Vid jämförelse med tidigare år konstateras att de år som måluppfyllelsen är högre generellt, är också differensen mellan pojkar och flickor mindre. Skillnader mellan gruppen pojkar och gruppen flickors resultat finns framförallt vad gäller att nå minst betyg E i svenska och svenska som andraspråk i årskurs 6 (11 procentenheter respektive 10 procentenheter fler flickor når betyg E). För motsvarande värden rörande årskurs 9 finns en differens på 4 procentenheter respektive 5 procentenheter till pojkars fördel, vilket är avvikande då gruppen flickor tidigare år haft en högre målupp-

fyllelse. På huvudmannanivå finns inga andra tydliga trender för skillnader mellan pojkars och flickors resultat i relation till vissa ämnen.

För att nå alla barn och elever krävs en mer differentierad undervisning, genom att undervisningen utvecklas så att fler kan tillgodogöra sig den ökar också måluppfyllelsen generellt. Skolverket (2021) konstaterar att elever i behov av särskilt stöd är de som påverkats mest negativt av covid-19-pandemins effekter på skolväsendet. Nationellt, liksom för huvudmannans enheter, är det i högre grad gruppen pojkar som har behov av särskilt stöd varför också det största kunskapsstappet skett där.

Huvudmannen konstaterar att socioekonomiskt missgynnade förskolor och skolor har en lägre andel legitimerade lärare och behörig personal och att vid de skolenheter som det finns en hög andel legitimerade lärare är skillnaderna mindre mellan pojkar och flickors måluppfyllelse. Att fortsatt verka för en likvärdig tillgång till behörig och utbildad personal är därför av vikt för att nå ökad måluppfyllelse och ökad likvärdighet.

4.3.2 Tillgängliga lärmiljöer

Huvudmannen behöver fortsätta att stödja enheterna i att utveckla tillgängliga och inkluderande lärmiljöer. Lärmiljö består av tre delar: fysisk, pedagogisk och social lärmiljö. Att utveckla verksamhetens tillgänglighet innebär att anpassa den pedagogiska, den fysiska och den sociala miljön i relation till barns och elevers lärande. Arbetet ingår i verksamhetens kvalitetsarbete, i det pedagogiska utvecklingsarbetet och som ett stöd för likabehandlingsarbetet. Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) har en modell för tillgänglig utbildning som tydliggör hur socialt samspel, val av pedagogiska strategier och den fysiska lärmiljön samspelar med barns och elevers behov och förutsättningar.

I begreppet fysisk lärmiljö ingår inomhusmiljön i form av ljud- och ljudmiljö, visuell miljö, men också en säker, framkomlig och ålderadekvat miljö både inne och ute. De fysiska lärmiljöerna fortsätter att utvecklas genom strategisk lokalförsörjning och kontinuerliga lokalanpassningar. Pedagogisk lärmiljö utvecklas av respektive pedagog där undervisningens form och innehåll utgår från barns och elevers behov och intressen, där ett språkutvecklande arbetssätt är av särskild vikt. Social lärmiljö handlar om att barn och elever oavsett förutsättningar ska få goda möjligheter att vara delaktiga i ett socialt sammanhang. Att utforma den sociala lärmiljön ökar möjligheten till likvärdiga förutsättningar att lära då miljön stärker självkänslan och barn och elever upplever delaktighet och gemenskap med andra. Skolinspektionen konstaterar att motivationen för studier höjs om eleven befinner sig i en bra social situation. Huvudmannen kan antas att i flera delar ha en god social lärmiljö då både förskola och skola visar på god måluppfyllelse av trygghetsarbetet. I analyserna av måluppfyllelse utifrån undervisningens kvalitet och tillgänglighet ser huvudmannen att ett normmedvetet förhållningssätt skulle vara gynnsamt. Genom att analysera undervisningens kvalitet och tillgänglighet utifrån ett normmedvetet perspektiv undersöks vilka normer i som finns i gruppen, eller på hela enheten som påverkar barns- och elevers möjligheter att ta till sig undervisningen. En normmedveten analys av lärmiljöernas förutsättningar kan bidra till att "passar in" och att fler kan lägga tid och fokus på att lära sig saker istället för att vara

rädda och otrygga (Åkesson 2016). Lärare behöver få verktyg för att möta den naturliga variation av behov som kan finnas bland eleverna i klassrummet. För att lyckas med det behöver skolor förhålla sig till den normalitet som råder på ett öppet sätt så att normer som mer eller mindre omedvetet råder i verksamheten exkluderar eller på annat sätt gör undervisningen otillgänglig för vissa elever. De fysiska, pedagogiska och sociala lärmiljöerna behöver fortsätta att tillgängliggöras. När dessa tre aspekter av tillgängliga lärmiljöer samspelar med och utvecklas tillsammans med lärande, trygghet och närvaro bildas den helhet som möjliggör en likvärdig förskola och skola med ökad måluppfyllelse. SPSM har tagit fram ett stödmaterial för att värdera utbildningens tillgänglighet utifrån dessa områden med tillhörande indikatorer.

4.3.3 Analys och utveckling av undervisningens kvalitet

För att utveckla undervisningens kvalitet har barn- och ungdomsförvaltningen de senaste två åren utvecklat fler metoder för att fånga nuläge och resultat i förskolan. Kvalitetsarbete består av många olika delar där pedagogers självskattning av verksamheten är en som fångar förskolans nuläge och utvecklingsbehov. För att stärka kvaliteten i mötet mellan barn och pedagog behövs ett systematiskt kvalitetsarbete på alla nivåer. Förskolläraren säkerställer att undervisningen är anpassad efter alla barns behov. Rektor ansvarar för att analysera verksamheten och planera resursfördelningen med stöd i verksamhetens barnhälsoarbete. Huvudmannen har utvecklat strukturer och gemensamma ramar för det systematiska kvalitetsarbetet. Det finns samsyn kring att kvalitetsarbetets syfte och mål är att utveckla undervisningen för alla barn och elever som delas av rektorer, enhetschefer och förvaltningsledning. För att vidareutveckla behöver fokus vara på att ytterligare stärka samsynen och arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet på respektive enhet, där varje pedagogs kunskaper och engagemang är avgörande. I förskolan behöver dokumentationen av varje barns progression stärkas ytterligare i syfte att varje enskild barns behov av ledning och stimulans blir synliggjort och förutsättningar för lärande finns. I förskolan har verksamheten kommit långt i fråga om att dokumentera på gruppnivå. I skolan behöver analyser och resursfördelning i större utsträckning också göras på klass- och gruppnivå som ett komplement till individ- och organisationsnivå där analys och resurserfördelning är mer utvecklad. Här finns stora möjligheter för att inom Barn- och ungdomsförvaltningen möjliggöra lärande ifrån olika delar av organisationen. Analys och dokumentationsarbetet ska vara ändamålsenligt och ej mer omfattande än vad som krävs.

Barn- och elevhälsans roll i rektors inre organisation behöver stärkas ytterligare. Dels för att en barn- och elevhälsa som arbetar förebyggande och främjande ökar förskolan och skolans möjlighet att redan från början skapa tillgängliga lärmiljöer i syfte att skapa en tillgänglig undervisning. Dels för att barn- och elevhälsans professioner har kunskaper och erfarenheter som breddar och fördjupar analyserna och de planerade insatserna inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Elever som har åtgärdsprogram rörande undervisning i särskild undervisningsgrupp har en lägre måluppfyllelse än elever utan den typen åtgärdsprogram. Barn- och elevhälsans arbete skulle behöva utvecklas mot att dessa elever i större utsträckning får de förutsättningar de behöver för fullföljda studier. Ansvaret för att utveckla arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd är en central del i rektors

ansvar men är en fråga föra hela styrkedjan varför huvudmannen behöver ta ett större ansvar i att utveckla hur arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd fungerar på skolenheterna.

Det har under de senaste tio åren skett en markant ökning i mängden forskning som belyser elevers delaktighet och inflytande i skolan, där studier visar ett flertal positiva effekter av elevdelaktighet (Alerby och Bergmark 2019). Motsvarande kan appliceras i fråga om barns inflytande och delaktighet i förskolan. Både nationell och internationell forskning visar på positiva kopplingar mellan elevdelaktighet, motivation, ansvar samt reella förändringar och lärande. Studier visar att självkänsla och social status hos eleverna ökar och att elever utvecklar kunskaper om både demokrati och medborgarfrågor när skolan arbetar med delaktighet och inflytande i både organisatoriska och pedagogiska frågor. Med ett aktivt arbete för elevdelaktighet och elevers inflytande visar studier att lärande och kunskaper ökade om de fick vara delaktiga. Ytterligare en positiv effekt av delaktighet är att hälsa och hälsorelaterade beteenden förbättras. Huvudmannens har generellt sett höga värden i elevenkäter, i jämförelse med riket, inom området. Genomförda enkäter visar att det skiljer sig mellan enheter inom området samtidigt som elevers delaktighet och inflytande inte synliggörs i enheternas verksamhetsuppföljningar eller planer mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier. Huvudmannen behöver därför fortsatt efterfråga hur barns och elevers inflytande tar sig i uttryck i verksamheterna.

4.3.4 Språkutveckling

Vidare finns behov av riktade insatser mot samtliga verksamheter rörande språkutveckling. Språket är en nyckel till lärande i alla ämnen och därmed avgörande för att kunna utveckla de kunskaper och värden som barn och elever behöver när de blir vuxna samhällsmedborgare. Särskilt avgörande är läs- och skrivförmåga där insatser också behöver anpassas för alla barn och elever. Undervisning för flerspråkiga barn och elever är ett område som behöver utvecklas särskilt bland annat genom ett interkulturellt perspektiv, stärkt undervisning i svenska som andraspråk och studiehandledning.

Arbetet med att organisera undervisning för svenska som andraspråk har givit viss effekt där fler elever får undervisning av legitimerade lärare i svenska som andraspråk och studiehandledning på modersmålet. Det finns utmaningar i att organisera undervisningen i svenska som andraspråk dels då det finns svårigheter i att rekrytera personal med legitimation och behörighet för svenska som andraspråk och dels för organisera undervisningen vid mindre enheter med få elever som läser svenska som andraspråk. Huvudmannen har sedan våren 2022 ett förvaltningsövergripande föresteläraryupdrag med inriktning mot svenska som andraspråk som bland annat är ett stöd för att utveckla undervisningen.

I fråga om flerspråkighet är studiehandledning på modersmål en interkulturell resurs i skolan, eftersom handledarna kan förmedla mellan det svenska och elevens bakgrundskultur/er. Pirjo Lahdenperä (2018) lyfter vikten av att eleven förstår svensk syn på kunskap och lärande och den studieteknik som kan stödja lärandet för skolframgång. Den svenska skolans sätt att arbeta, prov, betygssättning, lov etc., är viktiga aspekter som kan kännas

främmande och obegripliga såväl för elever som föräldrar. Att begripliggöra den svenska skolans pedagogiska bruk för vårdnadshavare förutsätter språkkunskaper och anpassning utifrån olika kulturers tänkande och meningssystem. Generellt finns ett behov av att vidareutveckla utbildningens som helhet och undervisningen i synnerhet för att möta flerspråkiga elever i större utsträckning där interkulturella perspektiv och studiehandledning är viktiga faktorer för att öka måluppfyllelsen.

4.3.5 Utbildningens kompensatoriska uppdrag

Huvudmannen ser ett behov av att fortsatt stödja enheterna i analyser av resursfördelning och hur resursfördelning inom enheten påverkar barns- och elevers måluppfyllelse, särskilt angeläget är det för enheter med stor andel socioekonomiskt strukturbidrag där det finns en förväntan om att resurserna ska användas för att kompensera för elevers skilda förutsättningar. Andra aspekter av det kompensatoriska uppdraget som behöver stärkas är arbetet för att planera verksamheten för barns och elevers hela dag i förskola och skola. Där övergångar mellan aktiviteter och grupper, rast samt till och från fritidsverksamhet är viktiga delar för att skapa en helhet för barn och elever. Målet är att alla i verksamheten arbetar metodiskt och systematiskt för att stödja alla barns och elevers lärande och trygghet oavsett del av dagen.

4.3.6 Rektors mandat, ansvar och organisation

Arbetet med att stärka rektors mandat och ansvar behöver fortgå liksom utvecklandet och förankrandet av en bärande pedagogisk idé. Under läsåret har rektors mandat och ansvar stärkts, där rektorerna i högre utsträckning leder självständigt utifrån uppdrag och analyser av verksamhetens behov. Rektor ansvarar för att leda utvecklingen av förskolans och skolans arbete, med fokus på undervisning och lärande. Detta innebär att rektor förväntas arbeta strategiskt både med övergripande frågor som t.ex. resursutnyttjande, mål och kompetensförsörjning, och med elevers och lärares lärande, återkoppling på undervisningen och ett eget engagemang i informellt och formellt kollegialt lärande. En stor del av rektorers pedagogiska ledarskap handlar om att skapa förutsättningar för lärare att samarbeta med varandra. För att tid och engagemang för detta ska frigöras i organisationen krävs det en väl utbyggd och förankrad arbetsorganisation. Det innebär att det finns en grundnivå med samsyn på uppdraget och hur rutiner och organisering omsätts i praktiken, till exempel personalplanering vid sjukfrånvaro. En etablerad arbetsorganisation vid varje enhet behöver kompletteras med en bärande pedagogiska idén som ger riktning och stöd vid beslutsfattande. En förankrad bärande pedagogiska idé möjliggör ett distribuerat ledarskap. När det finns en tydlig gemensam idé om hur verksamheten ska bedrivas skapas förutsättningar för en organisation som grundar sig på tillit och förtroende och stödjer ett professionellt omdöme.

Alingsås kommuns ledarskapsprogram och rektorsutbildning är viktiga utbildningar för att ge rektor goda förutsättningar för sitt ledarskap. Genom återkommande målinriktade dialoger i hela styrkedjan med fokus på barns och elevers utveckling stärkes organisationens ansvars-

kultur och rektors ledarskap stärks. För stöd i detta arbete används Försvarshögskolans modell för utvecklande ledarskap och utvecklande medarbetarskap. Under verksamhetsåret har huvudmannens organisation för rektors ledarskap och teamorganisation för att tydliggöra och öka förutsättningarna rektors mandat och ansvar liksom för att förbättra rektors arbetsmiljö.

4.4. Fortsatta strategier och insatser

Här presenteras de strategier och insatser som planeras inom förskola respektive förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshem. Dessa insatser syftar till att nå de uppsatta delmålen.

4.4.1 Stärka rektors mandat och ansvar

Fortsätta med tidigare beslutade insatser:

- Stödja enheternas arbete med att utveckla strukturer för hållbara arbets- och utvecklingsorganisationer med utgångspunkt i ett distribuerat ledarskap.
- Stödja enheterna i att utveckla bärande pedagogisk idé på respektive enhet.
- Stödja enheterna i att stärka samverkan mellan fritidshem, förskoleklass och skola.
- Stödja enheterna att utveckla samverkan på enheterna rörande barn- och elevhälsoarbete.
- Stödja enheterna i att utveckla arbetet med stödinsatser och det förebyggande, hälsofrämjande och åtgärdande arbetet i verksamheterna.
- Stödja enheterna i att analysera av enhetens socioekonomiska struktur för att på så sätt utveckla förskolans respektive skolans inre organisation så att den i högre grad kompenserar för elevers olika förutsättningar.
- Stödja enheterna i att organisera undervisningen i svenska som andraspråk som en del i att säkerställa en likvärdig utbildning.

Förslag till ytterligare insats

- Stödja enheterna i att utveckla arbetssätt för hur undervisningens genomförande och kvalitet anpassas i relation till bemanning.

4.4.2 Stärka undervisningens kvalitet och tillgänglighet

Fortsätta med tidigare beslutade insatser:

- Stödja enheterna i att stärka pedagogisk dokumentation för att ytterligare utveckla undervisningens kvaliteter.
- Stödja enheterna i att utveckla ett systematiskt kvalitetsarbete med fokus på analys och målsättning för att utveckla respektive enhet.
- Stödja förskolenheterna i att fortsätta att utveckla och organisera för minskade barngrupper.
- Stödja enheterna i att utveckla barn- och elevhälsoarbetet i syfte att i ännu större utsträckning arbeta hälsofrämjande och förebyggande samt följa upp och analysera arbetet med särskilt stöd.
- Stödja samtliga skolenheter i arbetet att utreda orsaker till elevers frånvaro och identifiera insatser för att öka skolnärvaro.
- Stödja skolenheterna i att organisera undervisningen i svenska som andraspråk som en del i att säkerställa en likvärdig utbildning.

Förslag till ytterligare insats

- Undersöka hur barns- och elevers delaktighet och inflytande tar sig i uttryck i såväl organisatoriska som pedagogiska frågor.
- Stödja enheterna i att utveckla och synliggöra arbetet med barns- och elevers delaktighet och inflytande.
- Öka medvetenheten om språkets betydelse i hela styrkedjan samt stärka och stödja enheternas språkutvecklande arbetssätt.
- Stärka enheternas arbete med tillgängliga lärmiljöer genom att använda SPSM:s värderingsverktyg för tillgänglig utbildning.
- Stödja enheternas utveckling av utbildningen genom normmedvetna analyser av barns- och elevers lärmiljöer liksom förskolans och skolans arbetssätt och inre organisation.
- Utveckla huvudmannens uppföljning av hur arbete med extra anpassningar och särskilt stöd fungerar på skolenheterna.
- Genomföra en genomlysning av enheternas särskilda undervisningsgrupper med fokus på organisering, kvalitet och behov av kompetensutveckling.

4.4.3 Säkra kompetensförsörjning

Fortsätta med tidigare beslutade insatser:

- Arbeta för att säkra kompetensförsörjningen av legitimerad och utbildad personal för att barn i högre grad ska ha en likvärdig tillgång på behöriga pedagoger.

Förslag till ytterligare insatser

- Inventera behörighet och kompetens hos lärare som är behöriga i svenska som andraspråk för att identifiera vilka kompetenser som finns i organisationen och vilket behov av kompetensförsörjning som finns inom området.
- Utveckla arbetssätt så att personalens samlande kompetens användas och utvecklas utifrån verksamhetens behov och mål i hela styrkedjan.
- Ta fram en strategi för kompetensförsörjning som formulerar huvudmannens prioriterade arbete för att säkra kompetensförsörjningen på kort och lång sikt. Strategin bör bland annat beskriva hur arbetsmiljöarbetet prioriteras, vilka organisatoriska förutsättningar och stödstrukturer som behövs i ett hållbart och utvecklande ledarskap för chefer samt hur medarbetares utveckling sker genom såväl kollegialt lärande som genom introduktion och mentorskap.

5. Referenser

Alerby Eva och Bergmark Ulrika (2019) *Elevernas delaktighet och inflytande: vad är det och varför är det viktigt?* Skolverket

Barn- och ungdomsnämnden (2021) *Covid-19-pandemins påverkan för barn, elever och personal inom barn- och ungdomsförvaltningen*

Blossing, U. (2008). *Kompetens för samspelande skolor: om skolorganisationer och skolförbättring*. (första upplagan). Lund: Studentlitteratur.

Eideval, E. & Palmgren M. (2022). *Förskolan med barnet i centrum: En vision för förändringsarbetet och bästa möjliga organisering*. Stockholm: Liber AB.

Håkansson, J; Sundberg, D. (2012). *Utmärkt undervisning – Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*. Stockholm: Natur och kultur.

Lahdenperä, Pirjo (2018) "Interkulturellt lärande och undervisning" i Att bli lärare / [ed] Insulander, Eva & Selander, Staffan, Stockholm: Liber, 2018

Scherp, H-Å. (2013). *Lärandebaserad skolutveckling: lärglädjens förutsättningar, förverkligande och resultat*. Lund: Studentlitteratur.

Skolinspektionen (2020) *Skolors arbete med trygghet och studiero: En tematisk analys utifrån beslut fattade inom regelbunden kvalitetsgranskning 2018–20*

Skolinspektionen (2009) *Tillsyn och kvalitetsgranskning*

Skolinspektionen (2016) *Skolans arbete för att säkerställa studiero*

Skolinspektionen (2015). *Kompetensförsörjningen - en nyckelfråga för skola och förskola*

Skolinspektionen (2012) *Rektors ledarskap med ansvar för den pedagogiska verksamheten*

Skolverket (2021) *Systematiskt kvalitetsarbete hos huvudmän för förskola och grundskola. En nationell kartläggning*

Skolverket (2021) *Covid-19-pandemins påverkan på skolväsendet, delredovisning 4*

Skolverket (2017) Skolverkets allmänna råd: Måluppfyllelse i förskolan

Skolverket (2018) Skolverkets allmänna råd: Betyg och bedömning

Statens offentliga utredningar. (2016). *Saknad!: uppmärksamma elevers frånvaro och agera : betänkande*. Stockholm: Wolters Kluwer.

Statens offentliga utredningar (2009) *Flickor och pojkar i skolan - hur jämställt är det? Betänkande* Stockholm: Fritzes Offentliga Publikationer

Sveriges kommuner och regioner (2020) *Öppna jämförelser förskola 2020: Likvärdig förskola*

Sveriges kommuner och regioner (2019) *Framgångsfaktorer för skolans utveckling*

Åkesson, Emilia (2016) *Normer, normmedvetenhet och normkritik*. Skolverket

Zimmerman, F. (2022). *Nya vägar till en likvärdig skola: Hur teorier om antipluggkultur leder fel och vad vi istället kan göra för att fler pojkar ska lyckas i skolan*. (första upplagan). Stockholm: Liber AB.